ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКI

№249 (22.657) ● 2013 гъэм дыгъэгъаэм (декабрым) и 26, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsalam

КIуэкIуэ Юрий щIалэгъуалэм яIуощIэ

● Дыгъуасэ

Сурэтыр ЕЛЬКЪЭН Артур трихащ.

КъБР-м и Iэтащхьэм и къалэнхэр пIалъэкIэ зыгъэзащIэ КIуэкIуэ Юрий республикэм и еджапIэ нэхъыщхьэхэм я студенту, аспиранту еджэныжкIэ къыхэжаныкIхэм республикэм и Iэтащхьэм и стипендиехэр яритащ. ЗэIущIэр къыщызэIуихым республикэм и унафэщIым къыгъэзэжьыкIащ нэхъыфIу еджэхэм стипендиер етыным хабзэу зэрызэтеувар икIи абы дяпэкIи пащэм папщIэ власт ым и органхэм дяпэкIи яхуэзэфIэкI зэралэжьынур.

«КЪЭРАЛЫМ программэ куэд щагъэзащIэ щIалэгъуалэм ядэIэпыкъуным хуэгъэзэуэ. А лэжьыгъэм къэралым и Президентым и нIэ зэпымыууэ тетщ. МахуитI япэкIэ Къэрал Советым и зэIущIэм щыхэпльащ УФ-м и Iэтащхьэм нэгъабэ и накъытIэ маэзэм къыдигъэкIауэ щыта указхэр, абыхэм егъэджэныгъэмрэ щIалэгъуалэм ядэIэпыкъунымрэ теухуахэри яхэту, гъэзэщIа зэрыхьум. ЩIалэгъуалэм ядэIэпыкъунымкIэ Iуэхухэр Къэбэрдей-Балъкъэрми щокIуэкI», - жиIащ КIуэкIуэ Юрий.

Республикэм и Iэтащхьэм и стипендие зратахэм екъуIэныгъэщIэхэр къахьыну екъуэхъуащ икIи быдэу жиIащ абыхэм егугъуныгъэрэ IэкIуэльакIуагъэрэ зыхалъхьэ Iуэху псори властым зэрыдиIыгъынур.

Республикэм и Iэтащхьэм и стипендиехэр зэрыхуагъэувам теухуа щыхьэт тхыльхэр Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым, Къэбэрдей-Балъкъэр аграрнэ университетым, ГъуаздджэхэмкIэКавказ Ищхьэрэ институтым, Иджырей гуманитар академием, Пятигорск дзэ лингвистикэ университетым, апхуэдэу Москва дзэ къэрал университетым, Къэзан дзэ къэрал университетым я студенту 40-м, аспиранту 10-м иратащ. Апхуэдэ гулъытэм и жэуапу къэпсэльащ КъБКъУ-м информатикэмрэ управленэмкIэ и факультетым и епIанэ курсым щIэс Вындыжь Исльам. Ар КIуэкIуэ Юрий и къулыкъум зэрыпсэуауамкIэ екъуэхъури, жиIащ езыхэм я фIэфIыныгъэкIэ Олимпиадэм щылэжьэну студент 200-м щIигъу зэрыкIуэр. Абы къыхигъэщхьэхукIащ студентхэр республикэм и Iэтащхьэм сытым дежи зэрыкъуэтыпхьэр икIи ар щIалэгъуалэм нэхъыбэрэ яIущIэну елъэIуащ. КIуэкIуэ Юрий яхуищIа гулъытэм папщIэ псалъэ гуапэхэмкIэ зыхуагъэзащ стипендиехэр зыхуагъэфэщахэм ящыщ нэгъуэщI зыбжанэми.

ЗэIущIэм и кIэухым КIуэкIуэ Юрий аргуэру къытригъэзэжри еджэныжкIэ къыхэжаныкIхэм екъуэхъуащ. Хэхауэ абы фIыщIэ хуищIащ Гнессинхэ я цIэр зезыхьэ Музыкэ академием щIэс Къуэжьокъуэ Дианэ и анэшхуэм, и пхъурылъхум и пIэкIэ сертификатыр къеIызыхыну къэкIуам.

«Нобэ сэ апхуэдэу сохъуэхъу зэпымыууэ къывдэIэпыкъу, щIэныгъэ фэзыгъэгъуэт фи егъэджакIуэхэмрэ гъэсакIуэхэмрэ. Абыхэм ирагъэкIуэкI лэжьыгъэр зыхуэдэр мы зэIущIэм къегъэлъагъуэ. Сэ срогушхуэ нобэ сызэрыфщIыгъум икIи быдэу фызоГъэгугъэ къыхэфлъхьэ зэрдэм ядэсIыгъынуу, - зжриIащ къызэхуэсахэм КIуэкIуэ Юрий. Апхуэдэу ар зэIущIэм кърихьэIа псоми ИльэсыщIэмкIэ екъуэхъуащ.

● КъБР-м и Парламентым

Къанокъуэ Арсен сенатор къулыкъур и пщэ иралъхьэ

КъБР-м и Парламентым и бжьыхьэ сессиям и мужьрей зэIущIэр гъубж кIуам екIуэкIащ. Хабзэгъэуэ IанатIэм и УнафэщI Чечеков Ануар зэIущIэр къызэIуихьа нэужь, нэхъыщхьэу зи гугъу ящIыну IуэхумкIэ къыщIадзащ.

ПАРЛАМЕНТЫМ и лэжьыгъэр къызэгъэпэщынымкIэ, регламентымрэ депутат хабзэмкIэ комитетым и унафэщI Щыхьалы Заирэт жиIащ Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкIэИ и Советым КъБР-м и Парламентым къыбгъэдэкIыу щыIэ Иуан ФатIимэ езым и жэрдэмкIэ и кулыкъур зэрыщхьэщхьам къыхэкIыу, КъБР-м и депутат Къанокъуэ Арсен сенатор кулыкъур пщэрыль щащIыну «Урысей зэкъуэт» фракцэм къызэрыхилъхьэр. Депутат псори здэзарэзыу Iэ яIэтри, Къанокъуэ Арсен Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкIэ и Советым КъБР-м и Парламентым къыбгъэдэкI и лыкIуэу зэрагъакIуэр къыздэщащ.

КъБР-м и Парламентым и УнафэщIым и япэ кхуэдэу, «Урысей зэкъуэт» фракцым и Iэтащхьэ Жаным Руслан жиIащ Къанокъуэ Арсен республикэм и Iэтащхьэу щылэжьа илъэсийр зэман тыншу зэрыщымытар, абы и гугъуагъэм емылъытауэ, и IуэхущIафэхэм къыпэкIуа хъерыр нэрылъагъу зэрыхъар. А илъэсхэм республикэм и мыльку зэрыбгъэуар, лэжьыгъэр псэукIэр егъэфIэкIуэным нэхъ тегъэщIауэ зэрыщытар, экономикэм зэрызиужьар, узыншагъэр хъумэным, щэнхабзэм епха унэ куэд а илъэсхэм зэращIар, кьалэхэмрэ кьуажэхэмрэ егъэфIэкIуэным Къанокъуэм и къарури зэфIэкIри зэрырихьэлIар.

- Къанокъуэ Арсен и нэIэм щIэту властым и кьудамэ псори зэгурыIуэрэ здзэIужу зэрызэдзэпжьам екъуIэныгъэ куэд, зыужьыныгъэ нэрылъагъу къыпэкIуам, Иджыри сенатор кулыкъум пэрытыру республикэм ифI зыхэль Iуэхухэр зэрихьэу, къетхъэжьэ жэрдэмхэр кьыддиIыгъыу, ар къэрал унафэщIхэм я деж щыпхигъэкIыу къызэрыткъэутынум шэч кьытесхьэркъым, - дыщIигъуащ Жаным Руслан.

Абы и псалъэхэр даIыгъыу, Къанокъуэм тыншу, купщIафIэу зэрыдзэлэжьар, иджыри абыкIэ зэрыщыгугъэр кьыхэщу къэпсэльащ «Захуагъэ здэщыIэ Урысей» фракцэм и унафэщI Кебеков Владимир, Гриневич Валерий (ЛДПР), Щыхьалы Заирэт (Коммунист партI) сымэ.

Къанокъуэ Арсен псалъэ щратым, къыхигъэщащ сыт хуэдэ къулыкъу пэрыхьэми кърагъэза дзыхьыр зэригъэпэжьнур.

- Илъэси 8-м къриубыдэу республикэм щекIуэкI гъащIэр егъэфIэкIуэнырщ нэхьыщхьэу зиужь дитар, жысIэфрыщу жуаплыныгъэшхуэ тхэлъу а Iуэхум дызэрыпэрытар. Нобэ нэрылъагъущ зыужьыныгъэ гъуэгум тету республикэр зэрыкIуатэр, дяпэкIи абы къызэрыпищэнур си фIэщ мэхъу. ФIыщIэ фхуэсощIыну сыхуейщ тыншу дызэгурыIуэу дызэрызэдзлэжьам, сэ схуэдэу цIыхубэр нэхъ зыхуей Iуэхухэр дэгъэкIыным иужь фызэритам, сыт щыгъуи щIэгъэкъуэн фыкIыязэрысхуэхъуам щхьэкIэ. Лэжьыгъэр итакIэ гъэкIуэтэным лъабжьэ хуэхъур зэкъуэтыныгъэращи, апхуэдэу евгъэкIуэкIыну, КъБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий фыкъуэувэу фызэдэлэжьэну сыхуейщ. КIуэкIуэм сыхуэзащ, сыхьэтитIым щIигъукIэ дызэпсэльащ. Сэ кьыхэзгъэщащ республикэм щыпсэуэм я Iуэхур сыт щыгъуи гъэнэхъыщхьэн, хабзэубзыху, гъэзэщIакIуэ органхэр зэрыыгъыу зэдзлэжьэн зэрыхуейр. Сэри схуэзфIэкI къэзгъэнэнукъым: сыт щыгъуи сыкъэзгъуэтынущ, фэ фи жэрдэмыр вдэсIыгъынущ, ди зэхуэдэ Iуэхур - республикэр егъэфIэкIуэныр - зэрыкIуэтэнум сегугъунущ.

АдэкIэ депутатхэм къызэдащтащ 2014 гъэм и республикэ бюджетыр. КъБР-м финансхэмкIэ и министр КIэрэф Мурат зэрыжиIамкIэ, бюджетым и хэхъуэр сом мелард 21-рэ мелуан 424-рэ мини 190-рэ мэхъу. Ар процент 11-м щIигъукIэ нэхъ мащIэщ нэгъабэрейм нэхърэ. Республикэр зыхуеину къабжа ахъшэр сом мелард 24-рэ мелуани 125-рэ мин 34-рэ мэхъу, абы ипкъ иткIэ бюджетыр щыщIэнущ сом меларди 2-рэ мелуан 700-рэ мин 834-рэ. Республикэ мылъкум и хэхъуэм хабжащ федеральнэ бюджетым къызэкIыну сом меларди 10-м щIигъур, налогым къызэкIыну сом меларди 10-р, налогым хэмыхьэ хэхъуэу сом мелуан 696-р. Апхуэдэ лъабжьэ зиIэ финанс дэфтэр нэхъыщхьэр кьащтащ.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхуэ», «Къэбэрдей-Балъкъэрым и закон зыбжанэм зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхуэ», «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щекIуэкI егъэджэныгъэм и Iуэхуэ» законэм я проектхэм халъхьэну зэхъуэкIыныгъэхэмрэ дащIыгъуныгъэхэмрэ зэпкърахри, IэIэткIэ къызэдащтащ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замир.

Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкIэ и Советым хэтым - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и лыкIуэм и полномочиехэр зэратым и Iуэхуэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

«Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкIэ и Советыр къызэрыдзэрагъэпэщащ Совет Социалист Республикэхэм я Союзыр - СССР-р.

■1972 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым Лъэпкъэм я зэныбжьэгъугъэ орденыр къыхуагъэфащащ.

■Еджагъэшхуэ, КБР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Чым Юрий** и ныбжьыр илъэс 82-рэ ирокIу.

■Къэрал лэжьакIуэ, РСФСР-мрэ КъБАССР-мрэ щIыхь зиIэ я дохутыр, республикэм уэнщагъэр хъуэныкъмкIэ и министру щыта **Бер Мухьэдин** и ныбжьыр илъэс 79-рэ ирокIу.

■Биологие щIэныгъэхэм я доктор, ЩIэныгъэхэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Советым хэтым - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и лыкIуэм и полномочиехэр зэратым и Iуэхуэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым 2013 гъэм фокIадэм и 26-м кьыдокI Унафэ №1638-м.

4. Мы Унафэр Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкIэ и Советым хэтым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и лыкIуэм и полномочиехэр зэратым и Iуэхуэкъым.

5. Мы Унафэм кьару егъуэт кьыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщI
ЧЕЧЕНОВ Ануар

Налшык къалэ
2013 гъэм дыгъэгъаэм и 24-м
№ 1780-П-П

Ди лъэпкъэгъур генерал хъуащ

IЭНАТIЭ зэмылIэужьыгъуэхэм унафэщI кулыкъухэр щызэпылъхьэм офицер нэхьыщхьэхэм я щIэхэр яфIэщыным теухуауэ Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир 2013 гъэм дыгъэгъаэм и 12-м кьыдигъэкIа Указ №907-мкIэ полицэм и генерал-майор щIэр фащащ Наркотикхэр зэрызэблагъэкIым кIэлъапIпIыныжьмкIэ федеральнэ кьулыкъущIапIэм и Управленэу Тюмень областым щыIэм и унафэщI **Тхьэзэплъыж Юрий Жэмал и къуэм.**

Нарткъалэ щащI унэлъащIэр нэхъыфI дыдэхэм ящыщщ

УНЭЛЪАЩIЭ кьыщIигъэкIыу Нарткъалэ дэт «Русталим» жуаф зэхэтщхьэхуэхIа зыхь зэгуэхэныгъэм и продукцэр нэхъыфI дыдэхэм ящыщу кьыщалъытащ Сочэ къалэм щекIуэкIа «УнэльащIэ вернисаж-2013» дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэм. Урысейми ягъуэщI къэралхэми ящыщу абы зи продукцэр утыку кьыщизылъхьа Iуэхущапэу 100-м щигъум ящыщу урысейпсо конкурсым и сертификат зратар «Русталим» ООО-м и закъуэщ.

Мы Iуэхущапэм и генеральнэ директор Тау Мэчрэпилрэ абы и лэжьыгъэхэмрэ а гъэлъэгъуэныгъэм кьыщратащ «Ягъэлъэгъуа продукцэм фIагъ лъагэ зэрIэм папщIэ», «Дизайнер лэжьыгъэ нэхьыфIым папщIэ» дипломхэр. Апхуэдэу унэльащIэмрэ ар кьызыхащIыкI пкыгъуэхэмрэ я гъэлъэгъуэныгъэм и лауреатыр.

СОКЪУР Римм.

Мы махуэхэм

Дыгъэгъаэм и 26, *махуэку*

■**Великобританием щагъэлъапIэ Тыгъэхэм я махуэр**

■1763 гъэм пащтыхь гуапэ Екатеринэ ЕтIуанэм и унафэкIэ Петербург къалэм и полицэм егъэбыдылIауэ кьызэрагъэпэщауэ щытащ яп1э мафIэсгъэункIыфI гупыр.

■1991 гъэм СССР-р зэрыщымыIэжьмкIэ Декларацэр кьащтащ.

■КъБР-м гъуэздекхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Мыз Борис** и ныбжьыр илъэс 76-рэ ирокIу.

■Эстониэ Республикэм и президент **Ильвес Тоомас Хендрик** и ныбжьыр илъэс 60 ирокIу.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ. Махуэм хуабэр градуси 2, жэщым щIыIэр градуси 2 щыхьэнущ.

Дыгъэгъаэм и 27, *мэрем*

■**Урысей Федерацэм щагъэлъапIэ Къеогъэлакъуэм и махуэр**

■1932 гъэм СССР-м паспорт системэ щагъэуващ.

■1938 гъэм ягъэувауэ щытащ Социалист Лжьыгъэм и Лыхьужь щIэр.

■1943 гъэм СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм кьиштащ Къалмыкъ АССР-р зэрыщымыIэжьым теухуа унафэ. Абы ипкъ иткIэ, я хэкум залымыгъэкIэ ирагъэIэпхьукIри СССР-м и нэгъэуэщI щIыпIэхэм яшауэ щытащ къалмыкъ мин 90 хуэдиз, советыдзэм хэт сэлэтрэ офицеру мин 20 кьыхагъэжьри, ахэри я Iыхьлыхэр здэщыIэхэм яшащ.

■1943 гъэм къызэрагъэпэщащ Астрахань областыр.

■1945 гъэм Дунейпсо валютэ фондымрэ (МВФ) КъэщIэрэщIэжьныгъэмрэ зыужьыныгъэмрэ я дунейпсо банкымрэ (МБРР) кьызэрагъэпэщащ.

■Филологие щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, ЩIДАА-м и академик, КъБР-м, АР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, литературовед, критик **Хьэжгуащэ Андрей** и ныбжьыр илъэс 84-рэ ирокIу.

■УФ-ми СССР-ми самбэмрэ дзюдомкIэ щIыхь зиIэ я тренер, Адыгеим щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, педагогикэ щIэныгъэхэм я доктор, профессор, ЩIДАА-м и академик **Кузбэ Екъуй** и ныбжьыр илъэс 74-рэ ирокIу.

■КъШР-м щIыхь зиIэ и артист, КъБР-м и цIыхубэ артист **Къажэр Борис** и ныбжьыр илъэс 66-рэ ирокIу.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ. ЩIыIэр махуэм градуси 2 - 1, жэщым градуси 3 щыхьэнущ.

Дыгъэгъаэм и 28, *щэфэт*

■**Кином и дунейпсо махуэщ**

■1905 гъэм Налшык зыкъыщыуцIэхэр хагъэщIащ.

■1959 гъэм Налшык къыщыхэIуахащ телемеханикэ аппаратурэ кьыщыщIагъэкI завод.

■1968 гъэм Мейкъуапэ иIэ Зэныбжьэгъугъэм и уцым «ИтIанщIэкIэ Урысейм дыщIыкъуэу фэеплъыр кьыщызэIуахащ.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ. Махуэм хуабэр градуси 2 - 3, жэщым щIыIэр 1 градус щыхьэнущ.

Дыгъэгъаэм и 29, *тхьэмахуэ*

■**Биологие зэмылIэужьыгъуэгъэм и дунейпсо махуэщ**

■1708 гъэм Петр Езанэм и унафэкIэ Урысейм щыяпэу кьызэрагъэпэщащ Москва, Петербург, Киев, Смоленск, Архангелогород, Къзэан, Iуэвэ, Сыбыр губернэхэр. Абыхэм я унафэщIэм хуитыныгъэхэр яIэт - дзэ, административнэ, суд унафэхэр яIэщIэлът.

■Петр Езанэм ипхъу, урыс императрицэ **Романовэ Елизаветэ** къызэралъхуэр илъэс 304-рэ ирокIу.

■ТхахIэ, КъБР-м щIыхь зиIэ и журналист **Гъэунэ Борис** кьыщалъхуа махуэщ.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ. Махуэм хуабэр градуси 5, жэщым щIыIэр 1 градус щыхьэнущ.

Зыгъэхазырыр
ЖЪКЭМЫХЪУ Мариэт.

Лъэпкъ Iуущыгъэ:

ЖьыфI здэщымыIэм щIэфIи щыIэкъым.

● Iуащхьэмахуэ щIынатIэ

Саугъэтхэр сабийхэм ират

Кулиев Къайсин и цIэр зезыхьэ Iуащхьэмахуэ районым ЩIэнхабзэмкIэ и унэм сабий ныкъуэдыкъуэхэм папщIэ ильэсыщIэ концерт щатащ.

НЫБЖЬЫщIэХЭР джэгукIэ зэхуэмыдэхэм, зэпеуэхэм хэтащ. Зи узыншагъэм кьимыхь сабийхэм районым и къэрал и щытыкIэ зэрыгъэпэщащ «Жьэгу тельыджэ», «ИльэсыщIэ калейдоскоп», «ИльэсыщIэ сыныкъуэхьун?», «ИльэсыщIэр кьытхуоблагъэ» литературэ-макъамэ пшыльхьэр.

Дыгъэгъаэм и 28-м районым ЩIэнхабзэмкIэ и унэм ныбжьыщIэхэм папщIэ ильэсыщIэ концерт щекIуэкIынущ. Ауэ Iуэхугъуэ нэхъыщхьэр щызэрагъэуIунур Тырныауз и Фэеплъ утыращ. Абдеж щызэхуэсынущ районым и къэфакIуэ, уэрэджыIакIуэ гупхэр.

«Чегет» бгым тет «Ай» шхапIэм пэгъунэгъуу бард-концерт зыбжанэ щекIуэкIынущ, щIышылэм и пэ махуэхэм. «Iуащхьэмахуэ» бгы лъапэм щыIэ «Мамырыгъэ» шхапIэм Урысейм и бард уэрэджыIакIуэ цIэрыIуэ Калинкин Михаил концерт щитынущ.

Къуажэ псоми литературэ-макъамэ пшыльхьэр щекIуэкIынущ, театр тепльэгъуэхэр щагъэльэгъуэнущ.

ТАРИМ Алисэ.

Къэралым и псей нэхъыщхьэм

АДЫГЕЙ. ***Къэралым и псей нэхъыщхьэу нобэ Кремлым щекIуэкI ильэсыщIэпсэжьэ махуэшхуэм Адыгейм щыщ сабий 36-рэ хэтынущ.***

ИЛЬЭСИ 8 - 13 ныбжьым хиубыдэ школакIуэхэм Мэзкуу кIуэныр еджэныгъэм, творчествэм, спортым щызыIэрагъэхьа екъуIэныгъэхэм кьахуихьащ. Ахэр фIы дыдэу еджэхэрщ, щIэныгъэ олимпиадэхэм, спорт зэхьэзэхуэхэм щытекIуахэрщ, творческэ зэпеуэхэм я первэатхэрщ, жылагъуэ зэгуэхэныгъэхэм жьыджэру хэт ныбжьыщIэхэрщ. Абыхэм Мэзкуу къалэм зыщапIпIыхьынущ.

ТекIуахэр ягъэлъапIэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. ***Правительствэм и унэм щагъэлъапIащ «Урысейм и хьэпшып нэхъыфIу 100» урысейпсо зэхьэзэхуэм щытекIуахэр. Абы кърихьэлIащ КъШР-м и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэ Ксенофонтовэ Евгение, экономикэ зыужьыныгъэмкIэ и министр КIэфышэ Елдар, республикэм и промышленникхэмрэ хьэрычэтыщIэхэмрэ я зэгуэхэныгъэм и тхьэмадэ Тамбиев Iэбубэчыр сымэ, нэгъуэщI къулыкъущIэхэр.***

ЗЭХЪХЬЭ гуапэр къызэIузыха экономикэ зыужьыныгъэмкIэ министрым и къудзэ Мысрокъуэ Хьэсэмбэч зэрыжиIамкIэ, «Урысейм и хьэпшып нэхъыфIу 100» урысейпсо зэпеуэм «Ерыскъыпхъэ товарэр» унэтIныныгъэм я предприяти 3, «Производственно-техникэ продукцэ» номинацэм - 2 щытекIуащ. Зэпеуэм и лауреат хъуащ Iуэхущ1апIи 3, дипломхэр 2-м къатысащ.

Илъэсыщ1эпэжьэ

АБХЪАЗ. ***Сыхъум къалэ администрацэм и гъунэгъу пащхьам щагъэуващ метр 20 зи лъагагъ илъэсыщIэ псей Iорыщ1 икIи дахащэу ягъэщIэрэщIащ.***

ТХЬЭМАХУЭ хъуэу Абхъазым дунейр щыхуабэщ икIи Илъэсыщ1эр къызэрыблагъэр кьозыгъащIэр ягъэщIэрэщIа псейрщ. Дыгъэгъаэм и 25 - 30-хэм Уэе Дадэмрэ Уэс Гуащэмрэ абы деж сабийхэм кьащыпэпльэнущ. Илъэсыщ1э махуэхуэхэм кьеблагъэхэр шей, какао, блинчик пщтыркIэ ягъэхьэщэнущ.

УЭРДОКЪУЭ Жэня.

● КъБР-м и Парламентым и Президиумым

Щэнхабзэ лэжьыгъэр нэхъ купщІафІэ мэхъу

КъБР-м и Парламентым и Президиумым иригъэкІуакІэ зэІущІэм Правительствэм щыхуиха зэманым хиубыдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къуажэхэм щэнхабзэм и иджырей инфраструктурэ зэрыщызэтрагъэувэм теухуауэ къыщыпсэлъащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министрым и къуэдзэ Карчаевэ Аминат.

ДОКЛАД зыщІам зэрыжиІамкІэ, цІыхухэм я зэпсэлъапІэ щэнхабзэм и муниципальнэ Іэухущ1апІэхэм ирагъэкІуакІ лэжьыгъэр иужьрей зэманым нэрылъагъуу йофІакІуэ. А Іэухущ1апІэхэм щыІэ цІыхубз художественнэ гъэсакІуэ хэм, зэгухьэныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэм, абыхэм хэт цІыхухэм я бжыгъэм хэхъуэ зэпытщ. Щэнхабзэ-эгъэпсэхупІэ Іэухущ1апІэу республикэм и районхэмрэ кьалэхэмрэ 152-рэ, къуажэхэм 123-рэ щолажь. Клуб тепльэ зиІэ зэгухьэныгъэ къызэрагъэпщэ 1795-м щыщу 881-р сабийхэм я зэгухьэныгъэщ.

Лъэпкъ-щэнхабзэ хабзэ нэхъыфІхэр хъумэзмкІэ Іэмал лъэщу щытщ художественнэ творчествэм и цІыкубз зэгухьэныгъэхэм защІэгъэкъуэнкІэ. Апхуэдэ пэжыгъэм хеубыдэ щэнхабзэмкІэ район фестивалхэр, конкурсхэр, фольклорым и махуэшхуэхэр, гъуэджэм и цІыкубз Іэщ1агъэхэмкІэ зэпеуэхэр кьызэрэпэщ1ыр.

Карчаевэ Аминат зэІуущ1ам хэтахэр щыгъуазэ ищ1ащ цІыкубз художественнэ гупхэм я «Си щІыналъэр Къэбэрдей-Балъкъэрыщ1» республикэ фестиваль-ныгъэм, «Щэнхабзэ унэ нэхъыфІ» республикэ конкурсым кьрикІуахэр кьызэрапщытэжам. «Район (кьалэ) щэнхабзэ унэ нэхъыфІ», «Къуажэ щэнхабзэ унэ нэхъыфІ» номинацэхэмкІэ текІуахэр ягъэбелджылащ. Апхуэдэу кьуажэ щІыналъэхэм щыІэ муниципальнэ Іэнхабзэ унэхэмрэ зэгъэпсэлъапІэ нэхъ гуГуу щытщ. Нобэрей гъащІэм кьеГэуэ лжьыгъэм и Іэмалыщ1экъэр кьэпльхуэн икІи кьрикІуахэми кьэпльэжащ.

Жылагъуэхэм я щэнхабзэ гъащІэр кІуэтэху нэхъ кьулей мэхъу, дэнэ щІыпІи фестивалхэр, конкурсхэр, нэгъуэщІ художественнэ зэпеуэхэр кьыщызэрагъэпщ1. Республикэм и самодеятельнэ гупхэм гъэ кьэс зэфІэкІыщхуэ кьыщагъэпльагъуэ дунейпсо, урысейпсо, щІыналъэ фестивалхэмрэ конкурсхэмрэ, - кьыжьгъэщхэхуэкІащ министрым и къуэдзэм.

Абы зэрыжиІамкІэ, щэнхабзэ хъугъуэфІыгъуэхэр хъумэныжмкІэ библиотекэхэмра музейхэмра лэжьыгъэшхуэ ирагъэкІуэкІ. Кьапщтэмэ, псоми я дежкІэ зэІуха библиотекэу республикэм 166-рэ щыІэщи, абыхэм ящыщу 4-м республикэ мыхьэнэ, 162-м муниципальнэ мыхьэнэ яІэщ. Къуажэхэм библиотекэу 119-рэ щолажьэ. А библиотекэ псоми цІыху мин 260-м ныблагъэ екІуалІэу икІи тхыльу мелуани 4-рэ мин 990-рэ щІэлъу кьабжащ. Библиотекэхэм я процент 42-р иджыпсту Интернетым пыщІащ.

КъБР-м мы зэманым щыІалажьэ музей 20-м ящыщу 3-м республикэ музейм и статус яІэщ, музейиу 8 кьуажэхэм щыІэщ. Музей псоми щахьумэ экспонатэм я бжыгъэр мини 193-м щІегъу. Музейхэм гулъытэ хэха хуащІ щэнхабзэ хьугъуэфІыгъуэ кьалъхуу языхэм я фондхэм хэпльэр тэмэму хъумэным. Абыхэм музейм и фондхэр учет зэращІ щыкІэмрэ ахэр зэрызэрахьэмрэ зэпымыуэ ирагъэфІакІуэ.

Щэнхабзэмрэ гъуэдзджэмрэ пыщІа Іэщ1агъэхэр зэрагъэгъуэтым щытепсэльыхьым, Карчаевэ Аминат хъугъэщхьэхуКІащ республикэм профессиональнэ щІэныгъэ нэхъыщхьэ щ1агъэгъуэт «Гъуэдзджэмкі Кавказ Ищхьэрэ кьэрал институт» федеральнэ кьэрал Іэухущ1апІэр, профессиональнэ курыт щІэныгъэ щ1агъэгъуэт «Щэнхабзэмрэ гъуэдзджэмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр колледж» кьрал федералІэ зэрыщ1алажьэр. Апхуэдэу гъуэдзджэмкІэ сабий школу 38-рэ щыІэщи, абыхэм ящыщу 15-р щылажьэр кьуажэхэрщ. А Іэухущ1апІэхэм псори зэхэту сабий мини 8-м нэс ёкІуалІэ.

- Дэ псори фІыуэ дыщыгъуазщ республикэм и кьалхэмра районхэмра щІыналъэ щ1ыщ1ыпІэхэр щыІэ. Абыхэм эстетикэ, художественнэ гъэсэныгъэ етыным нэхъ текъуэуэр зэреленжьым. Кьуажэхэр кьапщтэмэ, абыхэм я щІыналъэ, экономикэ, социальнэ зэхьэщ1ыхэхьэныгъэхэм кьыхэкІыу, апхуэдэ лэжьыгъэхэр щ1ыщ1ыпІэхэм щыІэ муниципальнэ Іэнхабзэ унэхэмра эбжьым я лэжьакІуэхэмра ахъшэ саугъэт кьжьыным теухуауэ ирагъэкІуэкІа конкурсым кьрикІуахэми кьэпльэжащ.

Жылагъуэхэм я щэнхабзэ гъащІэр кІуэтэху нэхъ кьулей мэхъу, дэнэ щІыпІи фестивалхэр, конкурсхэр, нэгъуэщІ художественнэ зэпеуэхэр кьыщызэрагъэпщ1. Республикэм и самодеятельнэ гупхэм гъэ кьэс зэфІэкІыщхуэ кьыщагъэпльагъуэ дунейпсо, урысейпсо, щІыналъэ фестивалхэмра конкурсхэмра, - кьыжьгъэщхэхуэкІащ министрым и къуэдзэм.

Абы зэрыжиІамкІэ, щэнхабзэ хъугъуэфІыгъуэхэр хъумэныжмкІэ библиотекэхэмра музейхэмра лэжьыгъэшхуэ ирагъэкІуэкІ. Кьапщтэмэ, псоми я дежкІэ зэІуха библиотекэу республикэм 166-рэ щыІэщи, абыхэм ящыщу 4-м республикэ мыхьэнэ, 162-м муниципальнэ мыхьэнэ яІэщ. Къуажэхэм библиотекэу 119-рэ щолажьэ. А библиотекэ псоми цІыху мин 260-м ныблагъэ екІуалІэу икІи тхыльу мелуани 4-рэ мин 990-рэ щІэлъу кьабжащ. Библиотекэхэм я процент 42-р иджыпсту Интернетым пыщІащ.

Аущ, сыт хуэдэ егупъыныгъэ щІэныгъэм ирамыкьэлІэми, республикэм и кьуажэхэм я иджырей щэнхабзэ инфраструктурэ зэмэм зэтегъэуэвэныжмкІэ зэран хъу щхьэусыгъуэ пыуыкІахэри щыІэщ. Абыхэм ящыщу нэхъыщхьэ дыдэр ахьшэр кьаазэрэмэщІэкІырщ. Карчаевэ Аминат и докладым щыжиІащ щэнхабзэ Іэухущ1апІэхэм жьы хъуауэ, мыпкъурэ ахъшэкІэ иджырей кьалэнхэр зэфІэгъэкІыным хуэмыщІауэ хэтхэр зэрымымащІэр. Абыхэм иджыпсту кьагъэсэбэп оборудованэри, музыкэ Іэмэпсымэхэри, самодеятельнэ артистхэр утыку зэрихьэ фащэхэри кьеэзгъыжьыкъым, иджырей электрон Іэмэпсымэхэр зэрамыІэм и гугъу умыщІи. Щэнхабзэ Іэухущ1апІэщІэхэр ухэн, муниципальнэ щэнхабзэ Іэухущ1апІэхэм я нэхъыбапІэр капитальнэу зэгъэпэщ1ыжын хуейр.

А кьалэн мытыншхэр дэгъэкІыным теухуауэ 2013 - 2017 гъэхэм ятещІыхьа «Къэбэрдей-Балъкъэрым и щэнхабзэр» кьэрал программэр. Абы ипкъ иткІэ лжьыгъэшхуэ зэфІэгъэкІыныгъэ щэнхабзэмкІэ Іэухущ1апІэхэр иджырей ІэмэпсымэхэмкІэ, автотранспорткІэ, компьютерэхэмкІэ, музыкэ ІэмэпсымэхэмкІэ кьызэгъэпэщ1ным, щэнхабзэ-нэгъэныжь Іэухущ1апІэхэр езыгъэкІуэкІ Іэухущ1апІэхэр капитальнэ зэгъэпэщ1ыжыным икІи кьэгъэщ1эращ1эжынмрэ теухуауэ.

- Абыхэм къадэкІуэу иджыпсту гулъытэ хэха хуащІ щэнхабзэм и лжьакІуэхэм я уплаурэ нэхъыбэ щ1ыным. Мис а псори зэхэплъхьэжмэ, - жиІащ Карчаевэ Аминат, - мы Іэнхабзэм ящ1эщ1ыт кьалэн инхэр тэмэму гъэзащІэныжмкІэ сэбэп хуэну дыщ1огуГэ.

Депутатхэр доклад зыщІам куэдкІэ ещ1ащІащ. Кьапщтэмэ, Парламентым БюджетымкІэ, налогхэмра финансхэмкІэ и комитетым и унафэщІ Ахъуэхъу Кьанщ1обий кьИэтащ щэнхабзэ-нэгъэныжь Іэухущ1ар щ1ымыгъэкІуэкІ жылагъуэхэр зэрыщ1ыІэр. Карчаевэ Аминат абы и жэуапу жиІащ апхуэдэ жылагъуэхэр блы зэрыхъур. Ауэ абыхэми Іуэху пыухыкІахэр щ1агъэкІуэкІ кьуажэхэм дэт курыт ещ1ащІэхэм. Ахъуэхъу Кьанщ1обий адэжь кьыпищащ республикэм и жылагъуэ нэхъ ин дыдэхэм ящыщ зым - Нартан кьуажэм нобэм кьэс Щэнхабзэмкі Іэнэ зэрыщыщІэр, а Іэухущ1апІэр щ1ын щ1ащхьиу зэманри зэрымыуфызыхуар.

- Нартан дащІыхьыну Іэухущ1апІэр щ1эІтыну щІыпІэр яубзыхури, абы и Іьаб1эр щ1агъэжьынури ядэІтыкІащ, ауэ лэжьыгъэхэр абдеж кьыщ1ыуныщ1эжащ, - жиІащ министрым и къуэдзэм. - Мы хуэныгъэр «Кьуажэм зегъэужьыныр» федеральнэ программэм хагъэхьащ1, абы и фІыщ1экІэ иджырей Щэнхабзэ унэ дагъуэ ящ1ыну дыщ1огуГэ.

Законодательствэмрэ кьэрал уэрэфхэмкІэ комитетым и унафащІ Мэремыкьуэ Арсен зэІуущ1ам хэтахэм яГу кьигъэкІыжащ Лэскэн кьуажэм Щэнхабзэмкі и Іэнэ кьуэд щІауэ зэгъэпэщ1ыжын хуейр хатхауэ зэрекІуэкІыр. Ари, Карчаевэ Аминат зэрыжиІамкІэ, «2013 - 2017 гъэхэм щэнхабзэм зегъэужьыныр» республикэ программэм хагъэхьащ1а, дяпэкІэ зэрагъэпэщ1ыжыну кьыщІэкІынщ.

Курортым и Щэнхабзэ унэр зэгъэпэщ1ыжын, Театрхэм я унэр ухуэн щ1ауэ щІыну Спортымрэ туризмэмкІэ комитетым и унафащІ Сумаев Ахъмэт зыщ1эуп1ащ1ам и жэуапу Карчаевэ Аминат жиІащ курортым и Щэнхабзэ унэм дызыхуэкІуэ илъэсым и мэкъуаэгъэуэ мазэм пэжьын зэрыщ1ИдзэжнуМ. Апхуэдэу 2014 гъэр Урысейм Щэнхабзэм и илъэсу щагъэуэващи, къигъэлъэгъуащ доклад зыщІам, Театрхэм я унэр ухуэнри нагъэблагъэну дыщ1огуГэ.

ЩІыпІэ унафэр зегъэкІуэнмрэ, щІыналъэхэм я социально-экономикэ зыужьныгъэм я Іэухущ1апІэ комитетым и унафащІ Берд Хьэрэталий кьИэтащ политикэ пэжжаКІуэ гъэзэджэм Мэлбахъуэ Т.Кьу. и фэеплъыр кьыщІрамыГьажьэм и щхьэусыгъуэр.

- Мы Іуэхум Щэнхабзэмкі министрэм и нэІэ тригъэтащ, абы 2014 гъэм унафэ пыуыкІа игъуэтыну дыщ1огуГэ, - жиІащ министрым и къуэдзэм.

Карчаевэ Аминат ищІа докладымрэ президиумым и зэІуущ1ам кьыщыпсэльахэм жалаХэмрэ ящ1ащ иткІэ унафэ пыуыкІахэр кьащ1ащ. Псалъэм папщІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм чэнджэщ ирагъэкІуэкІ щэнхабзэм зегъэужьыным, абы и пэжжаКІуэхэм я улахуэр нэхъыбэ щ1ыным республикэм щІыпІэ кьыхэкІыу хуиутІыпщ ахъшэм хигъахъуэ зэпыту иригъэкІуэкІыну, кьуажэхэм дэт щэнхабзэ Іэухущ1апІэхэр зэгъэпэщ1ыжыным, муниципальнэ щэнхабзэ Іэухущ1апІэхэр зэманым кьигъэувэм тету зэрылажьэнум хуэзщІэгъуГэуэным гулъытэ хэха хуищІыну. КъБР-м Щэнхабзэмкі и министерствэм ирагъэкІуэкІ щэнхабзэмкІэ и министерствэм чэнджэщхэм ящ1ыщ1 2014 гъэм Урысей Федерацэм Щэнхабзэм и илъэсыр щегъэкІуэкІыныжмкІэ планым хиубыдэ Іэухуэхэр гъэзэщІэныр, кьуажэхэм щэнхабзэм и Іэнатіэм зыщегъэужьыным егупъныр. Апхуэдэу министерствэм гу пыраГэзатащ сабийхэмрэ щІалэгъуалэмрэ щэнхабзэм, гъуэдзджэ я лажьакІуэ нэхъ щІэрыІуэхэм я щІэныгъэ яхуэгъэзащІ. Псалъэм папщІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм чэнджэщ ирагъэкІуэкІ щэнхабзэм зегъэужьыным, абы и лэжьак

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищкъэрэ Жылагъуэ

● Жэрдэмхэр

Хэкlыпlэхэр къаГъуэтыным хуэхьэзыру пlэрэ?

Урысейпсо цыхуэ? фронтыр (ОНФ) хуэхьэзырщ Путин Владимир Парламентым ЗэрызыхунГъэзам къыщыгъэльагъуэ Iуэхугъуэхэр жылагъуэм я гъусэу зэпкъиркъыну. Къэбгъэльагъуэмэ, «фронтовикхэм» загъэхьэзыр деофшоризацэм (хамэ къэралхэм я ныкъо фейдэ пылъу щызыхъуэмэ щымыгъэIэныр) нужь ихьыну, кьалэщхуэхэм я унафэщlхэм я лжьыгъэм кlэлыплыну.

УРЫСЕЙПСО цыхуэ? фронтым и штаб нэхьыщхьэм и унафэщlищыр - Говорухин Станислав, Тимофеевэ Ольгэ, Бречалов Александр - зыхэта пресс-конференцым щыжалащ Президентым кьигъуэва кьалэнхэр гъэзэщlэным теухуауэ ОНФ-м зэффигъэкlынуэр.

Говорухиным Президентым жиlам нэхъыщхьэ дыдэу кьыхиубыдыкlар, псальэм папщlэ, щэнхабзэмрэ егъэджэныгъэмрэ гулыIэ нэхьыбэ зэригъэпынурэ. «Путин Владимир и къэпсэльэныгъэр кьыз эрыщlидзар егъэджэныгъэмрэ щэнхабзэмрэ теухуауэщ. Иджы я Iуэхугъуитlыр зэрызэтпхыр захуагъэу кьызэолытэ. Икlэм-икlэжым а тlур кьэрал политикэм ягъэ иригъэщхэм хабжэнущ», - жиlащ режиссёрым.

И гуапэ хуауэ? Говорухиным зэхихахэм ящыщщ, экономикэм пыщlа гугъуехым емылытатуэ, Сыбыр, Къуэкlыпlэ Жыкъэ щыналъхэм зрагъэужыну Президентым зэрызэкlар.

«ОПОРА России» зэгухьэныгъэм и тхьамадэ Бречалов Александр нэхъ фlэгъэщlэгъуэн хъуар Зэрызызыгъаязм экономикэм теухуауэ хэта Iыхьэрщ. Нэхъ пыухыкlауэ жыпlэмэ, деофшоризацэр. Фигу къэдгъэкlыжьынщи, Путин Владимир кьыхилъхьащ офшорым щыlэ компаниехэр кьэрал заказым егъэжьугъэпэн хуэмейуэ. Апхуэдэ жэрдэмыр и чэзу дыдэщ, Бречаловым кьызэрильытэмкlэ, сыт щхьэкlэ жьпlэмэ, бюджетыр зэрымащlэм и щхьэусыгъуэр экономикэм зэрызимыуцыным и закъуэкъым, атlэ офшорым щыlэ компаниехэм налог Урысейм зэрыщамытырщ.

«Урысейпсо кьылагъуэ фронтым и утыкум деофшоризацэм теухуа проект кьызэрихъэнрэ си фlэщ мэхъу», - жиlащ Бречаловым. Абы щхьэкlэ фронтовикхэр унафэ ящынымэ пэпльэнукъым, атlэ езыхъэм зэрыубзыхуам тету Iуэхум нужь ихьэнущ.

Къэрал Думэм и депутат Тимофеевэ Ольгэ кьыхигъэщащ ОНФ-м кьыхилъхьа Iуэхугъуэ зыбжанэ Путиным жиlам кьызэрыщыгъэльэгъуар. Псальэм папщlэ, егъэджэныгъэмрэ узынщагъэр хуэмынмрэ егъэфlэкlуэным теухуауэ я кьыхалъха Iуэхугъуэхэр. Жылагъуэм, ОНФ-м хэт гуэрхэм кьыхалъхьат УФ-м и Жылагъуэ палатэм и гъэпсыкlэр хъуэжьагъуейуэ, псальэм кьыщыжаIуэу жыпlэмэ, щыналъэ зэмылlэужьыгъуэхэм я лыкlуэхэр зэрыхэтым нэмыщl, Iэщlагъэ зэхуэмыдэхэм пэрытхэр къэгъэхъэн зэрыхуейм теухуар. Тимофеевэм арэзыуэ кьыхигъэщащ абы теухуа лъэпыр къэралым и унафэщlым зэрызыхъар. Икlи Путин Владимир кьыхилъхьащ Жылагъуэ палатэм хэтхэм я ныкъуэр профсоюзхэм я лыкlуэу щытым зэрыхуейр. А махуэ дыдэм Жылагъуэ палатэм и гъэпсыкlэм теухуа законым зэхьэжьыкlынымкlэ зэхъакlащ Къэрал Думэм и фракцэ псоми хэт депутатхэр зэдэарэзыуэ.

Урысейпсо цыхуэ? фронтыр лъэныкъуэкlэ кьызэрыщымытынури жиlащ Тимофеевэм, абы хэт нэхъ жьыджэрхэр ядэлжьэнуц Жылагъуэ палатэм. Апхуэдэуи «ОПОРА России» зэгухьэныгъэм и лыкlуэхэри игъэкlуэну зеГъэхьэзыр.

«Дэ дыхьэзырщи дыкlуэхэр кьэдгъэльэгъэуну, - жиlащ Бречалов Александр. - Нэхъапэрей палатэм Коркунов Андрей хэтауэ щытащ. Ари нэгъуэщlхэри дгъакlуэ хуэну си гугъащ. Дегупсысынщ».

ОНФ-р нэхъ зыгъэпытlейхэм ящыщу иджырэи зы Iуэхугъуэ кьыхэощащ Президентым Зэрызахуигъэзам. Ар щыпlэ самоуправлениемкlэ зыгъэпытlэ щыгъуэ, ныкъо-ныкъо-хэр хэпльхьэныр. Абы фронтым хэтхэр щытепсэльыхьащ дыгъэгъазэм ирагъэкlуэжьа зэхуэсым. «Къалэхэм я унафэщlу, губернатор, депутат куэд дыдэ игъэпlейтеящ я лэжьыгъэр кьызэрыгъпщытэнум», - жиlащ Тимофеевэм.

Фронтым хэтхэр хуабжьу щогугъ 2014 гъэм щыпlэ самоуправленэхэм зэхьэжьыкlынымкlэ зэхьэзыр кьахуэдзыкъым. Хабзэзубзыхуэхэм жьылагъуэм я лыкlуэхэмк щыпlэ самоуправленэр кьызэрызэгъэпэщlыпхъэм и Iэмалыщlэхэр убзыхуныр, мыльку и лъэныкъуэкlэ я Iуэхур егъэфlэкlуэныр.

«А Iуэхум зэхьэжьыкlынымкlэ зэхьэжьыкlынымкlэ зэманыр кьызэрысар псоми кьыдгурыIуэпхъэщ», - кьыхигъэщащ Тимофеевэ Ольгэ. Абы и псальэхэм щыщщ иджыпсту мылькуи унафи зыIыщlэмызы муниципалитет куэд зэрыщыlэр. Мы зы гъэугъкlэ я реформэр зэрегъэкlуэкlыпхъэ Iэмал щхьэхуэ щыlэкъым. Президентми кьызэрыхигъащащи, ауэ фронтовикхэр хьэзырщ езыхэм кьызэрагъэпэща утыкуэм я Iуэхур щызэпкърахыну, хэкlыпlэхэр кьагъэутыну.

ПЕТРОВ Виталий.

● Iуэхуэ

Ди мелардхэр кьыдэфтыж

псынщlэ лъэпсейхэр къащхэу. Абыхэм щlат налогышхуэхэр а банкхэм я дежкlэ хэхъуэ зыгъэзынщ. Политикэ бгъэдыхьэкlи хэтыщ мы Iуэхум - хамэ къэрал активхэр Кьуэхьэпlэм дежкlэ сэбэп нэхъу ди кьулыкъущlэхэмрэ политикэм рэ хъарзынэщ мылькур зэрызэхадыгъуэм, абы Урысейм и лъэр зэрыщlиудым кlэлъыплъынщ.

Хабзэм къемызэгъыу кьулей хъуэхм папщlэ лажьэ унафэ щхьэхуэ кьащтэм хуейщ. Ар сэбэп хъунущ зи лэжьапlэм ящыщ щхьэдэх мыльку зиlэ кьулыкъущlэхэр жэуапым ешэлlэныжкlэ. Ди фlэщ мэхъу, Iуэлъхьэ Iыхьыным ерыщу пэщlэт УФ-м и Президент Путин Владимир ди Iуэху епльыкlэр кьыдиIыпльыну. Иджыблагъэ абы унафэ кьиштащ УФ-м и Президентым и Администрацэм и структурэм Iуэлъхьэм пэщlэтыныжкlэ Iуэхущlапlэ кьыщыдзэгъэпэщыным теухуауэ. Абы и унафэщl хъуащ Плохой Олег. Iуэхущlапlэм и нэлэ щlигъэтыфынущ хабзэхьэм, кlэлъыплъакlуэ. нэгъуэщlкlэ къэрал органхэм я Iуэхущlафэхэр.

КАБАНОВ Кирилл,
Iуэлъхьэм пэщlэтыныжкlэ лъэныкъуэкlэ къэралыгъэм и унафэщl.

● Щlэмрэ жьымрэ

Электрон хьэмэ тхылъымпlэ тхылъ нэхъ къафщтэр?

Носик Антон,
блогер, журналист

- Абы зэныкъуэкъу лей хэлъын хуейуэ къэслытэрэкъым. Цlыхум и зэфlэкlри акъылри нэсащ тхылъхэр электроннэу пхъумэну зэрынэхъ тынышм ящыщынэмыщlауэ, нэгъуэщlлъэныкъуэхэмкlи нэхъ кьеэзгъуэ зэрыщытым. Авиацэмрэ космонавтикэмрэ щlыхур зэрыхэкlуам ещхьщ ари. А Iэмалыщlэмкlэ щlыхум нэхъ тынщу щlэныгъэ зрегъэгъуэт.

Бунимович Евгений,
сабийхэм я хуитныгъэхэр хьумэныкlэ уполномоченнэу Москва къалэ щыIэ

- Сэ ебым тхылъ сотх, сыегъэджакlуэщи, зым хэзмыдэжууи тхылъым и Iэфlыр фlыуэ сощlэ, ауэ зыужьныгъэр гъащlэм и лъэныкъуэ куэдым лъэIэсащ, абы ящыщщ электрон тхылъхэри. Тхылъ кьыззыгуэкlыр планшеткlэ яхъуэжым кьищынэмыщlауэ, ар егъэджэныгъэм и нэгъуэщlлъэныкъуэ гъэрщ. Зыщlщгъэгъупщэнкlэ Iэмал иIэкъым класс-урэк ухуэкlэр тхылъым дэщlыгъуэу кьыззэрыунэхуар. Иджырей школыр нэгъуэщl хъунущ.

Пастернак Борис,
тхылъ тедзэ

- Электрон тхылъхэр егъэджэныгъэм дежкlэ икъукlэ тынщщи, абы нэхъри зеГъэубгъуэн хуейуэ кьызоIылъэтэ. Ауэ си дежкlэ тlури зэщlыгъуэ къэгъэсэбэпыным мыхьэнэщхуэ иIэщ. Си щхьэкlэ нэхъыфlу слъагъу тхылъхэр тедзауэ сиIэщ, электроннэу зыIохьэ зэ фlэкl сызэмыджэну е справочнэ щlыкlэу щытхэр. Согузавэ щlыхум дежкlэ тынщыщэ электрон тхылъхэр щlыхум и Iуэху зыхэмыльхъэ хэ псэнщэ гъэр хъункlэ.

Вяземский Юрий,
теленэтынхэр езыгъэкlуэкlэ

- Сэ кьызэрыслъытэмкlэ, ди банкэм тхыдэр зэраджыну щlыкlэм «жьэрыIуатэбзэми тхылъкlэми» апхуэдэу мыхьэнэщхуэ иIэкъым. Нэхъыщхьэр абы купщlэ иIэныщ. Ар си банкэм хуэзгъадэ «Iущхьэр Iущыщэхмрэ» нэтыным хэтхэмкlэ нэрылъагъу щlохъу, абыхэм тхылъкlи Интернеткlи я дерсхэм зыхуагъэхьэзыр. Ауэ Интернетым тхылъхэр псори илъын хуейщ.

Поляков Юрий,
тхакlуэ

- Си къуэрыльхуэхэм ятепщlыхьмэ, щlалэгъуалэм куэд щlауэ кьагъэссэбэныр электрон Iэмалхэрщ. Абы кьыхэкlыу электрон тхылъхэр ди гъащlэм нэхъ кууэ кьыхьхьэнымкlэ зэран хьу лъэпкъ слъагъуркъым. Нэгъуэщlкlэ Iуэлъхьэкlэ убгъэдыхьэмэ, дуней псом электрон тхылъхэмкlэ рынокыр зэрагъэнщlар процент 25-рэ къудейщ. Цlыхухэр электрон тхылъ куэду ерджэр пэжми, тхылъ кьызэрыгуэкlым и пщlэр зыкlи нэхъ. Пьахъщэкъым.

Бордачев Тимофей,
политолог

- Си гугъэкъым электрон тхылъхэм школым щрагъэгъэт щlагьнгъэм зыгуэркlэ зригъэхъуэжьну. Си щхьэкlэ школакlуэхэм ират унэ пэжыгъэр, Iэмал зэриIэкlэ, нэхъ мащlэ сщlынт. Школым тхылъ тэмэмкlэ ущеджэн, унэр унагъуэм хуэхаущ щlыхьэ зыхъэщlауи, зым хъсмкlыкъу адрейм утехьэнщ сфlэтэмэмкъым. Ауэ дэ ди деж щезыгъаджэхэм куэд щlауэ планшетыр яIыгъуэ фlэкlа кьакlуэрэкъым, лицензэ зиlэ еджапlэ нэхъыщхьэ псоми хуэдэу, дэри ди студентхэм электрон библиотекэ гъэутыгъуафlэ кьахуэзэдгъэпэщын хуейуэ ди кьалэнщ.

Козлов Максим,
Москва дэт псэкупсэ академием и профессор

- Си щхьэкlэ Iэмалитымкlи сыарэзыщ. Тхылъым и фlыпlэр фlыуэ зыхэсщlащи, зэуэ зым уасмкlыкъу адрейм утехьэнщ сфlэтэмэмкъым. Ауэ дэ ди деж щезыгъаджэхэм куэд щlауэ планшетыр яIыгъуэ фlэкlа кьакlуэрэкъым, лицензэ зиlэ еджапlэ нэхъыщхьэ псоми хуэдэу, дэри ди студентхэм электрон библиотекэ гъэутыгъуафlэ кьахуэзэдгъэпэщын хуейуэ ди кьалэнщ.

Козлов Михаил,
Гнесинхэм я цlэр зезыхьэ макъамэ школым и унафэщl

- Электрон тхылъхэр си щхьэкlэ сфlэкъабылщ. Ауэ сабийхэм ар кьаэзыкуэгъэсэбэным щыуэ ящыгъуэзэу, школым щезыгъэсэн зэрыщыIэр пщlэуэ щытын хуейщ. Планшетэм утехьэжьи и пэ кьихуэу ящыгъэльапхъэщ ар адэ-анэм яхуэгъэжьауурэр яхуэмыгъэзэжьхэм.

Гурцкая Дианэ,
узрэджьакlуэ

- Гъэ ькакlуэ си кьуэр школым кlуэнщи, дауи, тхылъ хьэпсэкlэ кьрихэжьыгъуэ и бгыр игъэузыну сыхуейтэкъым. Ауэ школым дыщыщlэсым тфlэфыпсу библиотекэм тхылъхэр кьыщыгъэлъхьуэзу зэрыщытар сигу кьокlжри, сыхуейщ си кьуэми тхылъымпlэм и Iэфlыр зыхиущlну.

«Российская газета».

● Энергетикэ

Зэфlагъэкlахэмрэ саугъэтхэмрэ

«Кавказ Ищкъэрэм и щынальэхэм электрокьаур ятезыгуашэ компание» акционер обществэ зэIухам («МРСК СК» ОАО) и Къэбэрдей-Балькъэр къудамэм и хэщlапlэм дыгъэгъазэм и 20-м Энергетикым и махуэр щагъэльэпlащ. Абы ирагъэблагъащ Iуэхущlапlэм и ветеранхэмрэ и Iэнатlэ псоми я лыкlуэхэмрэ. Пщlэжэ, дзжьыгъэм зыкъжжаныкlэхэр яГъэпэжьи и пэ кьихуэу, щынальэ къудамэм и унафэщl Гъубжокьуэ Юрэ илъэсыр зыхуэдам, зэфlагъэкlа хьуэкъым кьытеувыIащ, щlымахуэ льэхъэнэм кьапэщытхэр игъэбелджылащ.

- ФЫЗЭРЫЩЫГъУАЗЭЩI, энергетикэм ди гъащlэм кьалэнышхуэ щегъэзащlэ. Сыту жыпlэмэ, экономикэм и лъабжьэр кьыззэгъэпэщ Iуэхущlапlэ псоми абы епхащ, щlымахуэм тыншыпlэ, хуабэрэ нэхурэ ярет. Дэ ди нэIэм щlэтщ электроподстанцэ 72-рэ, трансформатор подстанцыминитым иэблагъэ, я лъщагъкlэ эзэщхьщхьауэ токыр зэретт кlапсэу километр мин пщыкlуэзым щlигъу. Аэр ди лэжьакlуэ 1267-м зэрахьэ икlи республикэм и Iэнатlэхэмрэ и щыхъэжьмрэ электрокьаруэ зэпlэзэрыту кьызэрагъэпэщ, - кьигъэльэгъуащ абы гуфlэгъуэ зэхьэкъуэ щыщыIэуихыным.

Мы гъэм зэфlагъэкlахэр щыIэхилъхьэжьым, Гъубжокьуэ Юрэ кьыхихэщащ кьаэпщытахэм хъарзынэу зэрапlэлъэщар, щымахуэ лъэхъэнэм зэрыхуэзэхырым щыхъэт техьуэ тхылъ нэхъыщхьэр - паспортыр - и чэзум кьызэрыратыкар. Абы зэрыжиlамкlэ, зэрадзыхьуам тету, лэжьыпхъэхэр и пlалъэм зэфlахащ. Мазэ пщыкlуэм кьрифыбдзэу трансформатору 76-рэ, токыр зэрыIуач, зэрыIуадзэ Iэмэпсымэ 220-рэ зэрагъэпэщыжащ, электроныр зэрихуэ линэу кlилометр 580-рэ зыхуэят хуагъэзащ. Киловатти 6 - 10-хэм хуэщlа трансформатор подстанцыр 316-рэ кьызыхуэтэныщу зэрагъэпэщыжащ. Узэу линэу километри 135-м я щытыкlэр кьапщытащ, кlапсэу километр 305,1-рэ, изолятору 1282б-рэ, зи пlалъэр икlа пкьоуэу 1502-рэ зыхуэжащ. Нэхъыхуэсакъыпхъэ объектхэм гулыIэ хэха хуащ. Ток кlапсэхэр зыхуэзэ щlыпlэу гектари 152, 9-рэ ягъэкъэбзащ. Ар зытраухуауэ щытам процент 23-кlэ щlегъу. Пкъо хэтыпlэ-хэр гектари 2,2-кlэ нэхъ Iэхуитлъэхуит ящlащ. Гъубжокьуэ Юрэ кьытеувыIащ я псэуалъэхэр, ухуэныгъэхэр, хьуманlэхэр щымахуэ лъэхъэнэм зэрыхуагъэхьэзырам, кьызэрымыкlуэ щытыкlэ, мафlэр кьхъху хъужькьуэмэ, я Iэщlагъэлlэхэр абыхэм зэрапэщlэтыну щlыкlэм, ток кlапсэхэм Iумыл кlэрищlэмэ зэрагъэтфыну Iэмалыр, зэрагъэхьэнуу хуэдэу, пэублэу зэрагъэунэхуам, электрокьаруу гъэшlипlэхэм я схемэхэр а Iуэхум зэрыхуэгъэпсам зэпымыууэ зэрыкlэлъплъым. Псорэ зэхэту ремонт лэжьыгъэу сом мелуани 189-рэ и уасэ ирагъэкlуэкlащ.

- Токыр пызыдзэну хуейхэм я тхылъу (заявкэу) 1051-рэ мазэ пщыкlуэзым кьеIытхащ. А зэманым кьриубыдэу объектыщlэм электрокьарур пызыщlэнуэм зэгурыIуэныгъэ 978-рэ етщыпlащ. А Iуэхутхьэбзэхэм сом мелуани 8-м щlигъу фейдэуэ кьапэкlуащ И льэщагъэм хэдгъэхъуэн мурадкlэ, «Налшык» подстанцым и Т-1 трансформаторыр мВт 25-м хуэщlам хуэдэкlэ зэтхъуэжащ. Ди Iуэхущlапlэм и инвестицэ программэм ипкъ иткlэ ар къэгъэщlэгъэщlэжьыным мылькуищхуэ хэтлъхьащ. Программэм хьыхьэу ВГТ - 110 зэграгъэнкlыфlэ элегаз лIэужьыгъуэу 5 зэпкъыргlхьащ, ТГФМ - 110 элегаз трансформатору 15, токыр зэрызэфlладэ РГН - 110-м хуэдэу 19, НАМИ-110,9 льэщагъым тещlыхьа трансформатору 9 дгъэуващ, нэгъуэщl лэжьыгъэ гугъуэхэри зэфlэфlагъэкlащ, - кьигъэльэгъуащ щынальэ кьудамэм и унафэщlым. - Республикэм и щыхьэрым и гъунэм щыIэ Налшык полупроводник Iэмэпсымэ заводымрэ сымаджэщхэм я кьалэ цыкlумрэ папщlэ 1961 гъэм яухуауэ щыта «Дубки» подстанцым кьызэрыгъэпсыгъэ мывэзэ зиlэ Iэпсуалъэхэр электрокьарукlэ иринкъуэ кьызэрыхуэзэмыгъэпэщыжьым кьыхэкlыу, ар едгъэфlэкlуащ, и льэщагъым хэдгъэхъуащ. Едгъэжьэжа подстанцым сымаджэщэм, предприятэхэм, организацэхэм, «Налшык» хьэлъэ заводым, «Дубки» бэзэрым, Вольнэ Аул хьэблэм зэпIэзэрыту электрокьарур ярет. Киловаттри 110-рэ хьууэ абы екIуалIэ волытышхуэ линищым киловатти 6-м папщlэ кьыхэкlуэ гуэшlипlэ 30-м рестубликэм и кьалащхьэм щыпсэу цыху мин 40-м нэблагъэ токкlэ кьызэрагъэпэщ. ЩыIахэм я пlэкlэ мегаватт 16 зи льэщагъэ трансформаторыщlэу 2 дгъэуващ. «Дубки» подстанцыр иджырей Iэмэпсымэхэмкlэ, нэгъуэщl зыхуэфlэжьыкlэ зэхуроныкъ, хьуэжьыпхъэ псори щэнкlэ щыз эхуэкlащ, гъэущ-бетон бжьахьаIэ кьэтхуухьащ, нэгъуэщl лэжьыгъэ щхьэпэ куэдзи зэфlэдгъэкlащ. А псор зи фlыщlэр, зи Iэрыкlэр кьрыщlар, Энергетикым и махуэмкlи, Пlльэсыщlэ кьэбгъэтэмкlи сынывохьуэхьу. Ди цыхуэхэр нэхурэ хуабэкlэ кьызэвгъэпэщу республикэм и дзнэ щlыпlи зэуIуу кьызэдолажьэрэи, дяпкlи хэвгъэхьэну дыфщогугъ, - кьызэрыщlащ Гъубжокьуэ Юрэ икlи зэхуэсахэм я Iэгуаюм щIэту УФ-м Энергетикэмкlэ и министерствэм, «Урысейм и сетхэр» ОАО-м, «Кавказ Ищкъэрэм и МРСК» акционер обществэ зэIухам, абы и Къэбэрдей-Балькъэр къудамэм я щыхь тхылъымрэ ахьшэ сагугъэтхэмрэ Iэнатlэм щынашэхэм яритащ. Кьызэхуэсахэм Iуэхущlапlэм и хьэкъкlэ гуфlэгъуэ Iэнэ кьызыащтащ.

Апхуэдэт Табыхъу Мурат

● Фэеплъ

Къэкlуэнум фlыгъуэкlэ щыгуфlэ, нгъэтlыгъуэ мурадыфlэхэр гъащlэм ящрылъагъу щыхъунымэ хущlэкъу, зыпэрыт лэжьыгъэр зыгъэгъэпытэн хьэкъ, щlалэгъуалэ Табыхъу Мурат. Абы зыкlыхъэ щыIэтэкъым и унагъэр, и нэхъыжьхэр, ар щыгуфlыкlыр кьуэдкlэ зыхуэхъуапсэ пщащэ щlыкlуитlым, Пыбжьэгъуэм хуэпэжт, адыгагъэ, нэмыс, хабзэ хэлът, щыхум зэрегъэпэнымкlэ Iуэху зыгъэзащlэ-кьуэным яужь итт. Партькъалэ дэт «ЭЭТ» заводым щылажьэрти, зыпэрыт Iуэхуэр хьэлэту нрихьыфырт, зыхэт гуныт Iуэхуэр, щlэ кьыхуагъэкlырт. Зи бзэр дахэ, зи гур кьабзэ щlалэм мурадыфlэр и куэдт. Арщхьэкlэ...

2012 ГЪЭМ и бадзэуэгъуэ мазэт. Мурат и ныбжьэгъуэм и хьэгъуэIыгъуэти, ехъуэхъуну кlуат. Абы кьыпщlыштт нэгъуэщl Iуэху гуапи. Кьыпщlэлъэ и цыхэгъуэсмрэ и ныбжьэгъуэмрэ телефонкlэ зыщlащlам, «Сынохьжж, куэд мыщlэу сынэсыжьынущ», - жяриащ.

Мурат и автомашинр, бзаджащlэхэм я зращам хагъэзэрыхьри, и тIысыпlэм кьагъауэ Iэмэпсымэ кьыкlэщlалъхащ. Кьыкlуэжьу гъэуэу зыдытлъам, ар кьыдгъэпэ-лъакъуэр пиудащ. Абы теухуа хьыбарыр кьызыIэрыхьа и кьуэрыр, и ныбжьэгъуэхэри, и лъэпкъри кlуат а гуаэуэр кьыщlыхъуэ щlыпlэм. Мурат Москва ящэри, кьыщlэзащ. Нэхъыфlэ хъужауэ зэхьэзыр дэкlмэ, трагъаззу протез хуащlыну. Сымыгъэгъэзэн папщlэ, кьытехуа удыным, и Iуэху зытетым нэсу щыгъуаззэ сищlыртэкъым, ар схуэмыгъэзэну зыгуэр кьысщlыным тешыныхьу Мурат и макъыр дахэу телефонкlэ зыщlащlам, «Сынохьжж, куэд мыщlэу сынэсыжьынущ», - жяриащ.

Фlым щыгуфlэ Мурат игъэзэта фэбжь хьэлъэм кьелакъым. Ар дунейм ехыжащ 2012 гъэм фокIадэм 7-м. Зы лъэныкъуэкlэ, и унагъуэм и нсыжу ар кьызэрыхьуарэ Тхъэм и фlыщlэщ; жьзоIэ. Ар кlэлъплъуэжащ 2011 гъэм накьыгъэм и 11-м дунейм ехыжа и адэ Табыхъу Ахьмэдхьан. Псэужамэ, Мурат и ныбжьыр, адыгэм щlыхур лIыпlэ нуэву кьыщиIытыгъ ильэс 40-р, дызэрыт 2015 гъэм фокIадэм 21-м игъэтлъэпlэнут. Арщхьэкlэ кьыхуэзэпищакъым.

Абы и фэеплъщ кьышlэна хьыджэбз щlыкlуитIыр. Щыр школакlуэщ, адрейр сабий садым макIуэ. А щыкlуэм я адэ Мурат и хьэ-щэныр яхэлъу кьыхъуэмэ, фlыгъэщхущи, Тхъэшхуэр сабинтIуэ Iэфlкlэ, балигъ насыпыу щыIэм я нэхъыфlымкlэ, гъащlэ кlыхькlэ кьахуэупсэ!

Мурат ящыгъупщэркъым и ныбжьэгъуэхэм. Фlыгъэгъунигъэ хуаIэм и щыхьэтщ абы-към Мурат фэеплъ хуаща уэрэдыр. Ар зы цытетха дискыр сэрн кьысIэрагъэхьащи, си нэпсыр схуэмыубыдми, си гуапэу содаIэу.

«Фи гъащlэр нэхурэ хунту, гуаэуэм фыпэ-ЫэщIэу, фи пщlэр, нэмысыр мыкlуэду, хабзэмрэ цыхугъэмрэ фи Iэпэгъуу, насыпыфlэу дунейм гу щыфхэунту. Мурат кьыпщlар Тхъэшхуэм фи гъащlэм кьыфхупищэ», - яжьзоIэ абы и фэеплъ зыгъэтъапlэ, абы и унагъуэм зыщlэзыгъэкъуэ и ныбжьыкlэхэм.

Мурат и фэеплъыр мыкlуэдыжьищ, абы кьыдалъхуахэр, фIыуэ кьэзыгъаГъу, кьэзыкlуэрехьу кьыдекlуэкlа и ныбжьыкlэхэм я Iэмал.

Мурат и фэеплъыр мыкlуэдыжьищ, абы кьыдалъхуахэр, фIыуэ кьэзыгъаГъу, кьэзыкlуэрехьу кьыдекlуэкlа и ныбжьыкlэхэм я Iэмал.

Мурат и фэеплъыр щыIэу, псэуну.

Си дежкlэ Табыхъу зэкъуэшхэр - Мухьэмэд, Арсен, Мурат, Мартин сымэ фыи пlэмыгъэтащ. Гъащlэр Iэфl, щыз сщызыщlыр ахэрщ, я щlэблэ щыIыкlэхэрщ. Зэкъуэшхэр я анэ Фатlимэт и жьауэм щIэтащ.

● Мексикэ

Абы и жьыпм ахьшэ умыгъакlуэу зы махуи Мексикэм ущыпсэуфынкъым. Уеблэмэ, зы сыхьэти. Абы щlэ ират жьи телефонкlэ псальэхэми, тыкуэным тутыр къыщызыщlохуэхми, ухуэныгъэм кьыщагъэсэбэн хьэшыш щlэщм кьыщыщlидзэми, самолётым и билет къэзыщlохуэхми, банкоматым Iутхэми. Зи гугъу ящlым сыхьэтым я кlуэцlым ику ику доллар мелуанитlкъыхохьуэ. Абы и мылькур доллар мелард 70-м щхьэдох, зэреджэри Слим Карлосщ.

ПОСТАВНИН Вячеслав,
Урысейм и ФМС-м и унафэщlым и къудамэу щыта, «Миграция XXI век» фондым и президент.

Щlыльэмэ уэгумэ
Дэ сыт щыгъуи дигу укъыщыкlынущ,
Уэ сыт щыгъуи ди гуэм ущыпсэнущ,
Мураткlэ зэджэ ди ныбжьэгъуэ.

«Фи гъащlэр нэхурэ хунту, гуаэуэм фыпэ-

Пlланэпэр зыгъэхьэзырар
НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэщ.

● Iуэху епlыкlэ

Хамэ къэралхэм къикIхэм хохъуэ

Къулыкъущlэхэм жаIэ Урысейм лэжьакlуэ къакlуэхэр имыIэмэ, мыпсэужыну. Къэралым и экономикэм и дежкlэ сэбэп, хьэмэрэ эран хамэ къэралхэм я щlыхуэхэр мыбы щыпсэунырэ?

ЭКОНОМИКЭМКlЭ Iэщlагъэ зIыкlэм къызэралыгъэмкlэ, Урысейм и ВВП-м хамэ къэралхэм я щlыхуэхэм хуащl хэтлъхьэныгъэр доллар мелард 240-м ноблагъэ. Мигрантхэм гъунапкъэм ирах мелард 40-р абы кьыхэпхыжьмэ, сэбэпынагъыу абыхэм кьапикlыр доллар мелард 200-м ноблагъэ. Хабзэр къызэпауду къэралым щылажьэхэм къуэдыхэр зэрамытым кьыхэкlыу, бюджетым доллар мелард 20 фlокIуэ. Хабзэм и Iуэхущlапlэхэм я лэжьакlуэхэмрэ кьулыкъущlэхэмрэ илъэсым кьриубыдэу Iулъхьэу я жьпым кlуэ ахьшэр доллар мелард 30 хуэдиз мэхъу - я Iуэхур гъэтэмэныным зэран кьыхуэхьу щхьэусыгъуэ нэхъ ин дыдэщ.

Iулъхьэ Iыхьыхэм я лэжьапlэм кьыхэхъуэ ахпхуэдэ ахьшэ дейр арэзыуэ Iумпэм ящlыфыныр фlэщlкlыгъуейщ. Нэгъуэщl щlыпlэ кьикlауэ Урысейм щыIэхэр куэдым я дежкlэ фейдэщ: фlэтэзытхэм, хьэпшыпэ нэщlкlыщщlагъэкlи цех щэхуу зыгъэлажьэхэм, щlыхум и гуащlэр гъэпщlагъэкlэ кьэзыгъэсэбэн ящlыгъуэ, щlолым щезыгъэсэн зэрыщlыр пщlэуэ щытын хуейщ. Ящlыгъуэ щlыпlэхэм гъэкlуапхъэмι, сыт хуэдэ Iэнатlэм зэрыгъэзэн хуейми, А щlыпlэ щlыгъуэ кlэщlэ щlэр сэбэпынагъ пылъу къэбгъэсэбэпынымкlэ хэкlыпlэу щlыIэр. Апхуэдэ щlыкlэкlэ пхуэгъэзащlэнэ щlэнэ кlуэ зыхьэмыльхъэ зэрыгъэ ди къэралым кьакlуэхэм я бжьыгъэ - мелуани 10-м зэрынэхьэсар мелуан 1 - 3 хъуху. Хабзэр зыкъуэхэм ткlиящ я жьlэлъыхьхьэн хуейщ. Iлъэсым кьрибыдэу къэралым щlыху мини 8 идогъэкlI. А бжьыгъэр Азербайджаным ейм нэхър минкlэ нэхъ мащlэщ. США-м ильэсым и щlыпlэм щlым абы щыпсэуну хуиныт щlыху мин 400-м къэралыр щрагъэбгынэ. Апхуэдэхэм тралъхъэ кьуэдыдыр тхылъымпlэ мин ератхэ кьудей мыхъуу, кьыхахьини хуейщ. Ауэ ари гъэзэщlа хъуркъым. Мис а Iуэхугъуэхэм мыхьэнэ щетыпхъэщ миграцэ Iуэхущlапlэхэмрэ хабзэхьэмрэ я лэжьыгъэм. Яубыдахэмрэ протокол зыхуатхахэмрэ я бжьыгъэракъым мыбдеж щынэхьащ.

ПОСТАВНИН Вячеслав,
Урысейм и ФМС-м и унафэщlым и кьудамэу щыта, «Миграция XXI век» фондым и президент.

● Iуэху епlыкlэ

Ди Iуэхуитlыр

Кьулыкъущlэхэм жаIэ Урысейм лэжьакlуэ къакlуэхэр имыIэмэ, мыпсэужыну. Къэралым и экономикэм и дежкlэ сэбэп, хьэмэрэ эрэн хамэ къэралхэм я щlыхуэхэр мыбы щыпсэунырэ?

ЭКОНОМИКЭМКlЭ Iэщlагъэ зIыкlэм къызэралыгъэмкlэ, Урысейм и ВВП-м хамэ къэралхэм я щlыхуэхэм хуащl хэтлъхьэныгъэр доллар мелард 240-м ноблагъэ. Мигрантхэм гъунапкъэм ирах мелард 40-р абы кьыхэпхыжьмэ, сэбэпынагъыу абыхэм кьапикlыр доллар мелард 200-м ноблагъэ. Хабзэр къызэпауду къэралым щылажьэхэм къуэдыхэр зэрамытым кьыхэкlыу, бюджетым доллар мелард 20 фlокIуэ. Хабзэм и Iуэхущlапlэхэм я лэжьакlуэхэмрэ кьулыкъущlэхэмрэ илъэсым кьриубыдэу Iулъхьэу я жьпым кlуэ ахьшэр доллар мелард 30 хуэдиз мэхъу - я Iуэхур гъэтэмэныным зэран кьыхуэхьу щхьэусыгъуэ нэхъ ин дыдэщ.

Iулъхьэ Iыхьыхэм я лэжьапlэм кьыхэхъуэ ахпхуэдэ ахьшэ дейр арэзыуэ Iумпэм ящlыфыныр фlэщlкlыгъуейщ. Нэгъуэщl щlыпlэ кьикlауэ Урысейм щыIэхэр куэдым я дежкlэ фейдэщ: фlэтэзытхэм, хьэпшыпэ нэщlкlыщщlагъэкlи цех щэхуу зыгъэлажьэхэм, щlыхум и гуащlэр гъэпщlагъэкlэ кьэзыгъэсэбэпынымкlэ щlолым щезыгъэсэн зэрыщlыр пщlэуэ щытын хуейщ. Апхуэдэ щlыкlэкlэ пхуэгъэзащlэнэ щlэнэ кlуэ зыхьэмыльхъэ зэрыгъэзэн хуейми, А щlыпlэ щlыгъуэ щlэкlэ щlэр сэбэпынагъ пылъу къэбгъэсэбэпынымкlэ щlолым щезыгъэсэн зэрыщlыр п

● Зэныбжьэгъуегъэ-2013

ХьэщIэхэмрэ бысымхэмрэ зэхуэарэзымэ...

Гъэ къэс «Къурш псынэ» санаторэм къыщыдзэрагъэпэщ «Зэныбжьэгъухэр» лагерыр зэхуащIыжащ.

2009 ГЪЭМ щыщIэдзаеу республикэм щыкIуэкI «Зэныбжьэгъухэр» Iуэхум хуащIа лагерыр аргуэру зэIущIащ, я гукъэкIыкIэ IэфIхэмрэ хъуэпсапIэхэмкIэ зэдагъэушэн, я ехъулIэныгъэхэр зэхуэIуэтэн папщIэ. Махуитхум къыдыдэу абыхэм яхуэзащ щIыпIэ къэрал Iуэхущ Iапи Iэхэмрэ жылагъуэ зэгуфэныгъэхэмрэ я лIыкIуэхэр. Ахэр тепсэлъыхьащ пъэпкъ зэныбжьэгъуэхэм щыщхэм, дзкIэ зэтемыхуэхэм яку дэлъ зэныбжьэгъугъэр хъумэн, зегъэужьын, гъэбыдэн зэрыхуейм. Утыку итыкIэм, псэльхьIэм щыуагъасэ зэIущIэхэм щIэлэхэр щызэпеуащ я Iуэху еплъыкIэ зэхэтэкIыжмкIэ, узыншагъэр зэрахъумэну, зэрырагъэфIэкIуэну Iэмалхэми зыщагъэгъуэзащ.

Щ Iалэхэм гукъинэж яныкъуэщ зыщалIалъхьа Щэрэдж районыр - Iэфыкъуэ гуфыкIэр, пъэпкъ щхьныгъуэхэр, щIымахуэми мыщт Гуэл щхьуантIэр.

- Куэщ, ныбжьэгъу зэрыгъэхуэахэм я зэпыщIэныгъэр зыгъэбыдэ Iуэху хъущ «Зэныбжьэгъухэр» лагерыр. Абы щIалэхэр щызэпсалъэ къудей мыхъуу, зыгъэгуфIэу Iуэхуэхэм я жуэлхэр къыщагъуэт, нэхъыщхьэращи, Къэбэрдей-Балъкъарым мамырыгъэ щытепщыным хэлъхьэныгъэфI хуащI, - жиIащ КъБР-м Щ Iыхьуфэ зэхьдарегъащI Iуэхущ Iапи Iэхэмкl Э, Iэмалгъуэ, дин зэгуфэныгъэхэмкIэ и министерствэм и лIыкIуэ Рахаев Марат.

Лагерым щыIахэм я нэгу зрагъэужьащ уэрэджьыIакIуэхэу Шэрхъ Любэ, Гергокаевэ Хьэлимэт, Нэгъуей Анзор, Сэралъп Жаннэ зи художественнэ унафэщI «Данс степ» гуфIэ.

Мы Iуэхур КъБР-м Щ Iыхьуфэ хъыбарегъащIэ Iуэхущ Iапи Iэхэмкl Э, жылагъуэ, дин зэгуфэныгъэхэмкIэ и министерствэм къызэригъэпэщащ, щIалэгъуэлэр псэкIэ къулейуэ, я щIыналъэр фIыуэ ялъагъуэ къагъэхъун, лъэпкъ зэхуэмыдэхэм яку дэлъ зэрыльытэм зрагъэзэжьын, ар нэхъри ягъэбыдэн папщIэ.

ДЖЭДГЪЭФ Маринэ.

ЩIэблэр зэрыбгъасэщ

Налшык къалэ щызэхуащIыжащ илъэс етхуанэ хьуауэ екIуэкI «Зэныбжьэгъуэ» республикIэ щыкIуэм.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР, Къэрэшей-Шэрджэс, Дагъыстан республикIэхэм, Тамбов областым щыщу Iэхуэм хэта щIалэ 16-м ныбжьыкIэущхьэр яIэ хьауад, щыхьэщIа лъэпкъым, унагъуэм зэрахьэ хабзэхэм зыщагъэзгъуэзащ. Махуитхум къриубдзэу республикIэм и унагъуэнIм щыIа щIалэхэм щыIалъэм и щIыпIэ дахэхэм зыщрагъэпIыхьащ.

КъБР-м щIыхьфэ хъыбарегъащIэ Iуэхущ Iапи Iэхэмкl Э, жылагъуэ, дин зэгуфэныгъэхэмкIэ и министр **Къумахуэ Мухьэдин** зэхьыхьэм хэта щIалэхэм фIыщIэ яхуищIа нэужь, Iуэхур и кIэм зэрыгъэмыблэгъаг, ар я зэныбжьэгъугъэм и псэпIэу зэрыщытыр жиIащ.

ХьэщIэхэмрэ бысымхэмрэ фIыщыщ пъэпкъымрэ унагъуэмрэ я хуабагъымкIэ, нэмысымкIэ, хабзэмкIэ фIыгъэдэгъуащ. Мы махуэхэм ныбжьэгъу зэрыгъэхъуахэр фи Iащ!э псокIи фымкIыздзэгъуэрыкIуэну, фи зэжьэлъыкIуэм къыпфIщэну дыщогъуну, - жиIащ Къумахуэм. - «Зэныбжьэгъуэхэм я лагерым» етIанэгъэ фыкъыдогъэблагъэ.

Тамбов областым къыкIа Чуканов Вадим и анэ Жаннэ къыхигъэщащ Аккаевхэ я унагъуэр гуапэу къаузэрыIущIар, хьэщIагъэшхуэ къыхэзэрырахар. Абы зэрыжиIамкIэ, зоанэзэкъуэм республикIэм щызыхащIа хуабагъымрэ къыщыхуащIа гулыитэмрэ щIэх ящыгъупщэнукъым.

Тамбов областым и щыпIэ адміністрацэм жылагъуэм ящэлэжьэныкIэ и управленэм и Iэщагъэлl **Похвищевэ Ларисэ** зэрыжиIамкIэ, республикэм зэрыщыIа махуэхэр псынщIэу блэлъэтащ: Iуащхьэмахуэ лъапэ зыщапльыхьащ, щIыналъэм щыпсэуэхэр зрагъэIуащ, щколхэмрэ къуажэхэмрэ гуапэу ирагъэблагъащ, лъэпкъ щхьныгъуэхэр зэрыгурыхьыр зыхащIащ.

Чуканов Вадим зэхуэсасэм яжриIащ Iуэхур и кIэм зэрынэблагъэр ягу кIыхьзэреуэр. Абы кьыхэзрыхигъэщамкIэ, и бысым Жаневе Зауррэ езыырэ дзэзыхъэ Iуэхуэгъуэхэр зэтехуэу кьыщIэкIащ. Заур хьэщIэм иригъэIыхуащ и классэгъуэхэмрэ и ныбжьэгъуэмрэ. Вадим щежьэжьыну пIалъэр яхьэтIыгъэми, ар щыхэщIа унагъуэр игу пыкIыртэкъым.

Iуэхум хэта нэгъуэщI щIалэхэми жаIащ ныбжьэгъу яхуэхъуахэм зэрахуэзэшынур. Къэбгъэльагъуэмэ, Къэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Зеленчукскэ станицэм щыщ Сухих Никитэ кьыхигъащIащ «Зэныбжьэгъуэхэр» Iуэху дахэм зэрыхэтар зэрыщымыгъупщэнур, ар гъащIэм тыгъэ кьыхуищIа Iуэху гуапэхэм ящыщ зыуэ кьыхэзрильытэр. Никитэ зэрыгъэхуарэ я зэпыщIэныгъэр зыгъэбыдэ Iуэху хъущ «Зэныбжьэгъуэхэр» лагерыр. Абы щIалэхэр щызэпсалъэ къудей мыхъуу, зыгъэгуфIэу Iуэхуэхэм я жуэлхэр кьыщагъуэт, нэхъыщхьэращи, Къэбэрдей-Балъкъарым мамырыгъэ щытепщыным хэлъхьэныгъэфI хуащI, - жиIащ КъБР-м Щ Iыхьуфэ хъыбарегъащIэ Iуэхущ Iапи Iэхэмкl Э, Iэмалгъуэ, дин зэгуфэныгъэхэмкIэ и министерствэм къызэригъэпэщащ щIалэгъуэлэр псэкIэ къулейуэ, я щIыналъэр фIыуэ ялъагъуэ къагъэхъун, лъэпкъ зэхуэмыдэхэм яку дэлъ зэрыльытэм зрагъэзэжьын, ар нэхъри ягъэбыдэн папщIэ.

ДЖЭДГЪЭФ Маринэ.

● Щэнхабзэ

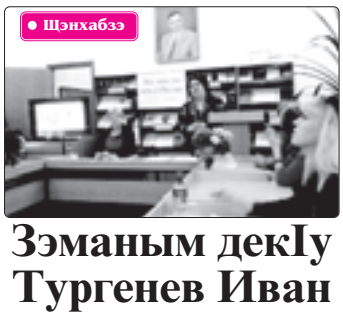

Зэманым декIу Тургенев Иван

Урыс тхакIуэ щIэрыIуэ Тургенев Иван къыззрагъэкIуэ ильэсыр 195-рэ зэрыренкъым и щIыхьыкIэ къыззрагъэпэщащ зэIущIэ. Къэбэрдей-Балъкъэр (Iыпкъ библиотекэм щекIуэкIащ.

ЗЭХЬIХЬЭР иригъэкIуэкIащ Iуэхущ Iапи Iэм къакIуэхэр щеджэ гъэшIым и унафэщI, КъБР-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Сэкрэк Зарем**э.

Зэ Iущ Iэм ирихъэлIэу библиотекэм и кIудамэм и лэжьакIуэ нэхъыжь Къэжэр ФатIимэ къызэригъэпэщащ Тургенев Иван и тхыдэкIэ щыхэзгъэхъэса «Все мои мысли в России» дапхъэр. Абы хигъэхьащ комедиехэр, драмэ поэмэхэр, рассказхэр, романхэр щызэхуэхъэса «Стено» (1843 гъэ), «Нахлебник» (1848 гъэ), «Записки охотника», «Муму» (1852 гъэ), «Рудин» (1856 гъэ), «Дворянское гнездо» (1859 гъэ), «Накануне» (1860 гъэ), «Отцы и дети» (1862 гъэ), «Дым» (1867 гъэ), «Новь» (1877 гъэ) тхыпIэхэр.

Апхуэдэщ Iуэхущ Iапи Iэм къакIуэ тхыпIедэкIэхэм ящыщ «Полное собрание сочинений» (I, II томхэр), «Записки охотника» (Санкт-Петербург, 1914 гъэ) тхыпIэхэр, тхакIуэм и Iэдакъэщ Iэкl Iэмрэ абы теухуауэ ятхахэмрэ зэрыт «Исторический вестник», «Новая жизнь» журналхэр, нэгъуэщI хэр.

ЗэIущ Iэм зэхуищэсащ Тургеневым и Iэдакъэщ Iэкl Iэмрэ дахэхэм цIыху куэд: филологие щIэныгъэхэм я доктор, профессор Щоджэнцыкl Iиинэ, культурологием и кандидат Шаузэ Iыкl Iу Людмилэ, Смирновэ Натальэ, урысыбзэмрэ урыс литературэмрэ ильэс зыбжанэкIэ педколледжым щезыгъэджа Имыкl Темыржан Галинэ.

Зэхэхьэм хэтхэм кьыхагъэщащ Тургенев Иван зыхэпсэукIа зэманым сыт и лъэныкъуэкIи декIуу зэрыщыгар, ар и тхыгъэхэм гупсэхуу къызэрыкIыжыр.

XIX лIэщIыгъуэм урыс литературэм зыужьыныгъэщхуэ игъуэта пэтми, а псом ефIэкIыу къахэщ, гупсысэщхуэ зыщIэльтхыгъэхэр Тургеневым ихтащ. Ар Европэ псом кьищащIыху щытащ и щыпIэкIыгъэ, и щIэныгъэкIэ. Щыхур щхьэхуитыныгъэм хиигъэушыт абы, дуней къыщIытехьа Iуэхугъуэхэр яхунубзыхуэт, яхузэпкърихьырт, щхьэхуитныгъэм кьыхуриджэрт. Тхыльеджэхэм къэдгъэ зыхуагъазэрт Тургеневым и тхыгъэхэм, и роман щIэрыIуэхэм, и тхыгъэщIэхэр дунейм кьыщытехьэным пэпIэрт, зэджахэр зэхуаIуэтэжырт. Побли Тургеневым и тхыгъэхэм къэраIым и мызакъуэу, дуней псом щIэупщIэ щиIащ, дызэрыт зэманми поджэж.

Зэхэхьэм щагъэльэгъуащ тхакIуэм и гъащIэмрэ и гуащIэмрэ теухуа видеоролик. Пшыхьым хэта щIалэхэмрэ хъыджэбзхэмрэ жаIащ Iэмал имыIэу Тургеневым и тхыгъэхэм еджэну.

ЗэIущ Iэм хэтащ республикэм и еджапIэ нэхъыщхьэхэм (Иджырей гуманитар академием (СГА), Информационнэ технологиехэмкIэ колледжым (КИТиЭ), Гъуазджэхэмкl Э Кавказ Ищхьэрэ институтым щезыгъаджэхэр, абыхэм я студентхэр.

БЕЗЫР Ленэ.

● Щэныгъэ

ЕджакIуэхэр зэдогуашэ

ХьыбарегъащIа технологиехэмрэ экономикэмкIэ КъБКъУ-м и колледжым щызэхэтащ «Иджырей хьыбарегъащIэ технологиехэмрэ ди гъащIэмрэ» фIэщыгъэм щIэт конференциэр. ЕджапIэр къызэрызэIуахрэ илъэс 70 щыкIуэм ирихьэлIэу ирагъэкIуэкIа мы зэIущIэм хэтащ бэрэ хэзыгъэ Iуэхугъэ и щIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и жьауэм щIэт ардей колледжым щеджэхэри.

ГЪАЩIЭМ и лъэныкъуэ псоми технологиещIэхэр хэпщынчи теухуауэ зэхэта конференцым еджакIуэ нэхъыфIхэм къабгъэдэкIа докладхэр 14 утыку къыщIэхьащ. Ахэр теухуат мы зэманым гулъытэшхуэ зыхуащI хьэщIэщ сервисым, бухгалтер учетым, ухуэнчъэм, техник-лабораториехэм кьагъэсэбэпыну Iуэху бгъэдыхьэкIащIэхэм, компьютер системэхэм .

Я уэнтIыныгъэ ельытауэ колледжым ягъэхьэзыра лэжьыгъэхэм нобэрей гъащIэм и лъныкъуэ кьэдыр купщIафIэу кьызэщIакъуащ.

«Иджырей интернет-сервисыр дизайнерым кьызэрыдэIэпыкъу щIыкIэхэр», «Дизайн-проект», «Техник-лабораториитым кьыгъэсэбэпыпхъэ Iэмалхэр», «XXI лIэщIыгъуэм и хъыбарегъащIэ технологиехэр», «Иджырей Iэмэпсымэхэмкlэ хамэ хьэзабэ лабораториехэр зэрызэбгъэщIэнур» фIэщыгъэхэм щIэту утыку кърахьа докладхэм щIэныгъэлIкIэр кууз тепсэлъыхьащ, я Iуэху ялъытыгъэхэмкIи зэдагъэшахащ. Апхуэдэу кьыжьаIащ щIэныгъэ лъабжьэ быдэ зиIэ апхуэдэ лэжьыгъэхэм адэжи гъэгугъэтынур.

Конференцым доклад щызыщIахэм Iуэхум жыджэру зэрыхэтамкIэ сертификатхэр иратыжащ.

ЖАНЭКЪУЭ Хьэутий.

● Пресс-конференцхэр

Республикэр ирогушхуэ

КъБР-м Спортымрэ туризмэмкIэ и министерствэм щекIуэкIа пресс-конференцым Къэбэрдей-Балъкъэрым и спортсменхэм текIуэныгъэхэр щызыIэрагъэхьа Iэпщэрыбанэ бэнэкIэмкIэ Волгодонск къалэм (Ростов область) щекIуэкIа Урысей чемпионатым кърикIуахэр щызэхалъхьэжащ.

ЖУРНАЛИСТХЭМ яхуэзащ спортымрэ туризмэмкIэ и министерствэм и пресс-конференцэр зыгъэзащIэ АфIэунэ Аслъэн, абы и къудзэ Мамхэтэ Хьэчим, тренер Дыджэ Алим, зэIущIэр зытеухуа бэнэкIуэхэр Мыргъэзкан Азэмэт, Бесльэней Нурмухьэмэд, Шорэ Альберт, Тенджыз Арсен, Тхьэкъуахэр Мэрт Мартин, АфIэунэ Аскэрхъан, Борэн Алим сымэ.

АфIэунэ Аслъэн щIалэхэм я ехъулIэныгъэхэмкIэ ехъуэхъуащ, псоми я зэхуэдэ Iуэхум хуащI хэлъхьэныгъэм папщIэ фIыщIэ яхуищIащ.

- Фи ехъулIэныгъэхэм зэрыхэвгъахъуэм, тренерхэм я лэжьыгъэм я фIыгъэкIэ Iэпщэрыбанэ бэнэкIэр Урысейм Спортымкl э и министерствэм республикэм лъабжьэ быдэ щызиIэ лIэужьыгъуэхэм хигъэхьащ. Абы зэхьэзэхуэ, зыгъэзэныгъэ инхэм хэтныжьмкIэ Iэмал къытынщ, мылъкутехнико дэIэпыкъуныгъэ кърикIуэнущ,- жиIащ министрым.

Спортсменхэм я тренерхэу Мамхэгъэх Хьэчимрэ Iэдамэрэ «Уф-м щыхь зиIэ и тренер» щIэ лъапIэр къухуагъэфэщащ.

УАРДЭ Жансурэт.

● Волейбол

ИльэсыщIэ зэпеуэ

Налшык дэт курыт еджапIэ № 19-м щызэхэтащ волейболымкIэ щыхуб командэхэм я илъэсыщIэ турнир. Ар къызэрагъэпэщащ физическэ щэнхабзэмкIэ и спортымкIэ къалэм комитетымрэ сабийр ныбжьыщIэ спорт школ №1-мрэ.

ТЕХНИКЭРЭ Iэмал щхьэхуэхэмэрэ я лъэныкъуэкIэ гъэщIэгъуэну екIуэкIа зэхьэзэхуэм бжьыпIэр бысымхэм я командэм щыубыдащ. ЕтIуанэр къыхьащ гимназие № 1-м. Мы гупитIри зэхьэзэхуэм хунгъэльэрыр тренер-етъэджакIуэ Шуто Любовь. Ещанэ уфыпIэр кьыльысащ курыт еджапIэ № 18-м.

Зэхьэзэхуэм бжьыгъэр щызэубыдащ жьауэм и лъныкъуэ. ЕтIуанэр щыхьащ гимназие № 1-м и спортымкIэ и комитетым и кубокыр, дипломхэмрэ щытхъу тхылъхэмрэ яратащ.

ЖАНХЪУЭТ Зуэз.

«Къабзийм» и япэ къыдэкIыгъуэ

Бэрбэч ХьэтIутIэ и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым ильэс 50-м щIигъуауэ кьыдигъэкI «Университетская жизнь» газетым и напэкIуэцIхэм мы махуэхэм иджыри зы щIэуэ кьахэхьащ.

«КъАБЗИЙ» - аращ анэдэлъхубзэм лъагапIэщIэ егъэгъуэтыныр и кьалэн нэхъыщхьэу дяпэкIэ кьыдэкIыну гуэдзэным зэрредэж. Яп э кьыдэкIыгъуэм ихуащ, хабзэ зэрыхьауэ, илъэс кьэс бжьыхьэпэм хуэзэу ягъэльапIэ, адыгэ фащэм и махуэм кьрикIуахэмрэ щIэныгъэ и лъныкъуэкIэ Iуэхум игъуэта мыкъэмэрэ Iуищ!у кьыщыгъэльэгъуар. «Щыгъыным щIыхур егъэщIэращI э, акъылым егъэдахэ» тхыгъэр. Ар теухуащIэщIыгъэ зыбжанэ кьызэзынэкIа ди лъэпкъ фащэр тхыдэм къызэрыхэщ лъныкъуэхэмрэ нобэ абы игъуэта зэхъуэкIыныгъэхэмрэ. Удихъэхыу укьоджэ «Адыгэ Iэнэм теухуа дерс», «Дохутыр Iэщ Iагъэр кьыщIыхьэхар» тхыгъэ кIэщIхэм, «ГушыIэхэр», «Бзэгъэкъабзэ» зыфIаща пIанэ пэхэм кьыщыхьа Iуэху еплъыкIэхэмрэ купщIэ куу зиIэ щапхъэхэмрэ.

Апхуэдэу кьыдэкIыгъуэр ягъэбжьыфIащ Къэжэр Хьэмид напэкIуэцIым хуищIа пэублэ псалъэмрэ студентхэм я предисловиемрэ. «Гуп псалъэкIэ» пIанэпэм дыщрохьэлIэ ди щIалэгъуэхэм нобэрей гъащIэм, пщэдей къытпэплъэнкIэ хуну жьылагъуэ Iуэхуэм, иджырей егъэджэныгъэ Iэмалхэм, кьыддекIуэкI хабзэхэм ятеухуауэ яIэ Iуэху еплъыкIэ Iущ!эгъэнэхэм. Псом ящхьэращи, ди анэдэлъхубзэр хьэмэным, ар студент щIалэгъуэлъэм я гъащIэм кууэ хэщIэным, лъэпкъыр зэкъуэгъэувэным ехьэлIа напэкIуэцIыщIэ къэунэхуащ.

ЩЭРЭДЖ Дисэ.

ХьэрэкIытIэхэм фахуэсакъ!

Илъэсыщ!эр къэблагъэ . Абы ехьэлIауэ ирагъэкIуэкI Iуэхугъуэхэр пиротехникэрэ хьэрэкIытIэкIэ ягъэбжьыфIэ. АпхуэдэхэущIыпхэр кьыщыфIэхуэкIэ, хабзэ хэхахэм тетын хуейщ.

ПИРОТЕХНИКЭ хьэпшыпхэр кьыщыхэфхкIэ зыщывмыгъэгъупщэ Iэрыщ!Iэр ящэну хуит эярамыщIыр. Петардэхэм, фейерверкхэм сертификатыр урысыбзэкIэ тхаэу щIыгъуэ кьэпщытэн, кьыщыбгъасэбэн хъуну пIалъэм епхьын хуейщ.

Пиротехникэр жыгхэмрэ ухуэныгъэхэмрэ пэIэщIэ утыку зэIухаахэм (пщIанTIэхэм, скверхэм, тафэм) кьыщагъауэмэ нэхъыфIщ. Метри 100-м кьриубыдэм кьэзыщIыну шынагъуэ зыпылъ ухуэныгъэхэр, автомашинэ гъэувыпIэхэр, пхъэм кьыхэощIыкIа кьуэдзэщхэр е гаражхэр, апхуэдэуи псынщIэу кьызэщIэнэ материалхэр щыIэ хъунукъым. Жьышхуэ кьепщэмэ, нэхъри хуэсакъыпхъащ. ХьэрэкIытIэхэм кIэлъыпIпыныхэр ар щауэтIыпщынум метр 35 - 50-кIэ пэIэщIэу щытын хуейщ. ХьэрэкIытIэхэр, «кьэндырабгъуэхэр» псэупIэхэм пэгъунэгъуу кьыщыгъэсэбэныныр шынагъуэ, сыту жыпIэмэ ахэр щхьэхуитыбжьакъэм техуэу е балконхэм ильатэу мафIэс къашэнкIэ хъунущи.

Къагъауэ хьэпшыпхэр кIэлъыпIпыныгъэншэу сабийхэм къебгъэгъэсэбэн хъунукъым. Уи Iэм икIа хьэрэкIытIэхэр бутIыпща нэужь, абыхэм дакъикъитI дэмыкIауэ уабгъэдыхьэ хъунукъым.

КъэзэнкIэ шынагъуэ зыпылъ зэрыщыджагу Iэмэпсымэхэм къэс фэбжьхэр, мафIэсхэр къэрокIуэ. Илъэсыщ!эр щагъэхьапIэ махуэхэм мафIэсгъэнкIыфIхэр зэрыраджэм зыбжанэкIэ хохуэ. Псом нэхъ нэхъ шынагъуэу къаугьытэр бззэрхэмрэ тыкуэнэжрэ куэду щащэ китай, корей пиротехникэрщ. ФIагъ зимIэ я хьэпшыпхэр езыр-езыру къэуэнкIэ хъунущ. Абы кърикIуэнурэ гурыIуэгъуэщ. Сабийм петардэ къыхуэпщэхун и пэкIэ, абы и шынагъуэншагъэм фегупсыс.

БЕКЪУЛ Артур,
КъБР-м МафIэсым пэщIэтынныкIэ и къэрал къулыкъым и лэжьакIуэ.

● Ухуэныгъэ

Къайсын и цIэкIэ

Кулиев Къайсын и цIэкIэ Эльтюбю щыпIэм щахуэу мемориальнэ комплексым и ухуэныгъэр къызэтемыуВыIуэ йокIуэкI.

ИТЭКИ ди газетым зэрытетащи, «Къайсын гъынэгъу ухуэзащI лъэбакъуищэ» зыфIаща мы проектымкIэ жэрдэмыр кьыбгъэдэкIауэ щытащ тыдэмрэ щэнхабзэмрэ я фэеплъэр зэхуэмыдэкIэ къызэрагъэпэща жьлагъуэ зэгухьэныгъэм.

Метр 350-рэ и кIыхьаагъэ яукъуэдий фэеплъым ину тратэнэущ Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубзэ усакIуэ Кулиев Къайсын и уэсэдзыгъуэхэр.

Мрамор плитахэмкIэ къращIыкIыну мывэ блынхэм а уэсэ сатырхэр тритэнэущ архитектор Холаманов Мурат.

Фигуэ къэдгъэзыжащ, жиIащ Iуэхум гъэкIуэну фIыуэ зыльагъу дэтхэнэри и зэфIэкIкIэ зэрыз 212 гъэ лъандэрэ къызэрекIуэкIыр. Абы лъандэрэ метри 175-рэ зэтраль хьащ, плита 47-рэ абы кIэрахьащ . Иджыри метри 175-рэ кьапоплъэ. Абы трагъэзэгъэн хуейщ уэсэ 53-рэ.

Фондым и унафэщI Тетуев Хьэдис щыгъуэзэ дызэрищIамкIэ, жылагъуэдэс кудэ езыхэм я гукъыдэжкIэ къакIуэурэ мывэхэр яIэкIэ кьыдах икIи зэтральхэ. Апхуэдэу ми лжьыгъэм гъэ псом жьыдэжр зэтащ еджакIуэ, студент гупхэри. Дызытехьэ илъэсыщIэм мемориалым и ухуэныгъэр и кIэм нэсыну мэгугъэхэр.

ЛЬОСТЭН Муэз.

● Фыщ!э

Узыншагъэм и плъырхэр

Сымаджэм и узыр щхьэщыхьэх, дунейм и Iофыр зи гум кьыщыхьэгъэзэщыкI медицинэм и гъэкIуэкIуэхэм щIэлей ящхьэфащэщ. Апхуэдэщ Зенкъуэ кьуажэм дэт Бахьсэн районым сымаджэщым и гуп зэкъуэтыр. Ахэр зи Iэщ!агъэм хэзыщыкI, я гуапагъэр яIэ нту дэтхэнэми сэбэн зэрыхъуэжьным хущIэкъуэ, гущIэгъуIуэ зи Iенатэр хуэлэ зыхьэкI, узыншагъэм и пльырхэщ.

СЫТ ХУЭДЭ зэманми узым игъэпIейтем дэIэпыкъуну хьэзыр, зэхэщыкI, гудзакъэ зиIэ щIыху тетыдзэ Кlуэкlуэ Светланэ зи унафэщI и гупым дохутыр, медсестра, нэгъуэщI лэжьакIуэ ирехъуи, узыхуэмыварэзы яхэтынкIэ Iэмал иIэкъым.

Ди сабийр хьэпъэу иджыбгъаГъ а сымаджэщым кьыщыхутащ. Дохутыр Щоджэн Раметэ, медсестрахэу Пщыгъуэтыж Татьянэ, Кьыпп Маринэ, Шагъыбгий Индирэ сымэ псынщIэу, зыхуэят хуэзэу япэ дэIэпыкъуныгъэмкIэ зыкъытщIагъакъуэри, Нальшык къалэ Республикэ сабий клиникэ сымаджэщым. Гъэмахуэ, Гъэмахуэм нужькIэ, абыхэм я фIыщIэщ ди сабийм и узыншагъэр зэрызэфIэувэжари, дэтхэнэми ину фIыщIэ яхудощI. Щхьэхуэу кьыхъэщIыхьэу дыуэйещ сымаджэщым псынщIэу дынэзыгъэса «ДэIэпыкъуэгъу псынщIэм» и шофёр ЛЬызам Iуэес, дохутыр Абей Мадинэ, фельдшер Джэтауэ Майе сымэ. Зи цIыкIыуэхэм, зэрыщыту гупым псом ящхьэж лъапIэныгъэ узыншагъэр фIи1э, фи гур, фи псэр зэIуауэ фи зыпэрыт IэнатIэм, фи Iэщ!агъэ мытынщым и хъер фгъагъуэ гъащIэм гу щыфхуэну ди гуапэщ. КьэкIуэуэм фIыуэ зэрыгъэгъэнэри зыщыгъуэгъ, дызыпIэпIъэ Ильэсыщ!эм фIыгъэ, беягъэр насыпрэ, ахьпу, елъIэныгъэ куэду кьыфхуэнхьыну, фызыщIэхъэхъэсу мурадыфIхэр кьыщыхъэхуейщ сымаджэщым псынщIэу дынэзыгъэса «ДэIэпыкъуэгъу псынщIэм» и шофёр /ЛЬызам Iуэес, дохутыр Абей Мадинэ, фельдшер Джэтауэ Майе сымэ. Зи цIыкIыуэхэм, зэрыщыту гупым псом ящхьэж лъапIэныгъэ узыншагъэр фIи1э, фи гур, фи псэр зэIуауэ фи зыпэрыт Iэнатl э, фи Iэщ!агъэ мытынщым и хъер фгъагъуэ гъащIэм гу щыфхуэну ди гуапэщ. КьэкIуэуэм фIыуэ зэрыгъэгъэнэри зыщыгъуэгъ, дызыпIэпIъэ Ильэсыщ!эм фIыгъэ, беягъэр насыпрэ, ахьпу, елъIэныгъэ куэду кьыфхуэнхьыну, фызыщIэхъэхъэсу мурадыфIхэр кьыщыхъэхуейщ сымаджэщым псынщIэу дынэзыгъэса «ДэIэпыкъуэгъу псынщIэм» и шофёр /ЛЬызам Iуэес, дохутыр Абей Мадинэ, фельдшер Джэтауэ Майе сымэ. Зи цIыкIыуэхэм, зэрыщыту гупым псом ящхьэж лъапIэныгъэ узыншагъэр фIи1э, фи гур, фи псэр зэIуауэ фи зыпэрыт Iэнатl э, фи Iэщ!агъэ мытынщым и хъер фгъагъуэ гъащIэм гу щыфхуэну ди гуапэщ. КьэкIуэуэм фIыуэ зэрыгъэгъэнэри зыщыгъуэгъ, дызыпIэпIъэ Ильэсыщ!эм фIыгъэ, беягъэр насыпрэ, ахьпу, елъIэныгъэ куэду кьыфхуэнхьыну, фызыщIэхъэхъэсу мурадыфIхэр кьыщыхъэхуейщ сымаджэщым псынщIэу дынэзыгъэса «ДэIэпыкъуэгъу псынщIэм» и шофёр /ЛЬызам Iуэес, дохутыр Абей Мадинэ, фельдшер Джэтауэ Майе сымэ. Зи цIыкIыуэхэм, зэрыщыту гупым псом ящхьэж лъапIэныгъэ узыншагъэр фIи1э, фи гур, фи псэр зэIуауэ фи зыпэрыт Iэнатl э, фи Iэщ!агъэ мытынщым и хъер фгъагъуэ гъащIэм гу щыфхуэну ди гуапэщ. КьэкIуэуэм фIыуэ зэрыгъэгъэнэри зыщыгъуэгъ, дызыпIэпIъэ Ильэсыщ!эм фIыгъэ, беягъэр насыпрэ, ахьпу, елъIэныгъэ куэду кьыфхуэнхьыну, фызыщIэхъэхъэсу мурадыфIхэр кьыщыхъэхуейщ сымаджэщым псынщIэу дынэзыгъэса «ДэIэпыкъуэгъу псынщIэм» и шофёр /ЛЬызам Iуэес, до-

Ахмыкъуэ Фаридэ Тыбгу и пхъум хуогуазаВ абы и анэ **Мэшыкъуэ Жансилэт Хьэкlашэ и пхъур** зэрыIам кьыхэкIыу

Уетхэ я унагъуэр.
Зенкъуэ къуажэ

КъБР-м Щ Iыхьуфэ хъыбарегъащIэ Iуэхущ Iапи Iэхэмкl Э, жылагъуэ, дин зэгуфэныгъэхэмкIэ и министерствэм, программэхэр къэзыт «Къэбэрдей-Балъкъэр» телекомпание, «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Горянка», «Советская молодежь» газетхэм, «Литературная Кабардино-Балкария», «Іащ!ыкъэмахуэ», «Минги Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналхэм я редакцэхэм, «Эльбрус» тхыль тедзапIэ» къэрал щэнхабзэ Iуэхущ Iапи Iэм, «КъБР-м и цIыхубзэ хьыбарегъащIэ Iуэхущ Iапи Iэхэм я лэжьыгъэр кьыззэгъэпэщ комплекс центр» къэрал кIэзонэ Iуэхущ Iапи Iэм я лэжьакIуэхэр «Нюр» журналым и бухгалтер нэхъыщхьэ

Ди газетым и кьэкIэлъыкIуэ номерыр кьыщыдэкIынур дыгъэгъазэм и 31-рщ.

Редактор нэхъыщхьэ
ХЬЭФЫЩIЭ Мухьэмэд

Жылаэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къудзэ), **ЖьэкIэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къудзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къудзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Исэпан Залинэ, Кьардэн Маритэ, НэщIэныдзэ Замир, Хьэжыкъарэ Алик, ЦIыхэщмыщI Иэз.**

Адыгэ псалъэ
Газетым и редакциер
Нальшык къалэ, Лениным и цIыкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьыгъэхэм, кьыщаIэта Iуэхугъуэхэм я лэжьакIуэхэр ахэр зытехэм нэсу жуэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплъыкIэр зэтеуэу зэныбгъу щытекIым.

Газетыр Iэ тезыдзаэм яхуэхьынырэ и пщэ дольщ КъБР-м федеральнэ пошт эпэщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр 1994 гъэм мэкъуаугъэрэ и 14-м Печатным и хунтыныгъэр хьэмэныжкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ Iуэхущ Iапи Iэм №Н-0065-м щIэту ятхащ.

Зы ильэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Нальшык къалэ, Лениным и цIыкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Индексыр 51531 ● Тираж 4.757 ● Заказ №3185

Мы къыдэкIыгъуэм езэмызэхущ: жуэуап зыхь секретарым и къудзэ Дышэкl Сонэ, редакторэу Жылаэ Маритэ, корректорхэу ПхытIыкI Азэмэт (1, 2, 3-нэ нап.), Мыргъэкъан ФатIимэ (4, 5, 6-нэ нап.). КомпьютеркIэ газетым и тепльэр щIащ Ныр Саидэ, Щомакъуэ Марианнэ, сурэтхэм елъэныр Бицу Жанэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер Iэнатl эм Iэщагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 21-м.

Езыгъэтхахэр
«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ яратэгъэтхащ (учредителхэр).

КъудзэгъэкIэм я хэщIапIэр
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Нальшык къалэ, Лениным и уэрам, 5.